

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
—ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837—

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

-

MODERN AND CONTEMPORARY HISTORY
AND HISTORY OF ART

ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ 2024-2025

ΑΘΗΝΑ 2024

Επιμέλεια Οδηγού Σπουδών

Επικ. Καθηγητής Μανόλης Κούμας
Χριστίνα Κούκου

Πληροφορίες/Επικοινωνία

Γραμματεία Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: PMS-Hist-Arch@arch.uoa.gr
Προσωπικό: Χ. Κούκου (210 7277319) - Δ. Τσιώτα (210 7277887)
Διεύθυνση
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Πανεπιστημιόπολη Ζωγράφου
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
Γραφείο 404 (4ος όροφος)
Νικολάου Πολίτη 1, Αθήνα 157 84

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύνθεση της Συντονιστικής Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών	4
Διδάσκοντες/Διδάσκουσες στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών	5
Κανονισμός του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.....	6
Σεμινάρια ανά ειδίκευση. Συνοπτικός πίνακας	25
A. Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία / Modern and Contemporary Greek History.....	25
B. Ευρωπαϊκή Ιστορία / European History.....	27
Γ. Ιστορία της Τέχνης / History of Art.....	28
Αναλυτική περιγραφή μαθημάτων	29
A. Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία / Modern and Contemporary Greek History.....	29
B. Ευρωπαϊκή Ιστορία / European History.....	53
Γ. Ιστορία της Τέχνης / History of Art.....	62

**ΣΥΝΘΕΣΗ
ΤΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

Διευθυντής ΠΜΣ

Κώστας Γαγανάκης, Καθηγητής

Μέλη

Ιάνθη Ασημακοπούλου, Επίκ. Καθηγήτρια
Κατερίνα Κωνσταντινίδου, Αν. Καθηγήτρια
Δήμητρα Λαμπροπούλου, Επίκ. Καθηγήτρια
Νικόλαος Χρύσης, Επίκ. Καθηγητής

Γραμματειακή Υποστήριξη

Χριστίνα Κούκου

**ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ
ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

Ευγενία Αλεξάκη, Επίκ. Καθηγήτρια Ιστορίας της Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Ιάνθη Ασημακοπούλου, Επίκ. Καθηγήτρια Ιστορίας της Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Κώστας Γαγανάκης, Καθηγητής Νεότερης Ευρωπαϊκής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Καθηγητής Θεωρίας και Ιστορίας της Ιστοριογραφίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Παρασκευάς Κονόρτας, αφ. Αναπλ. Καθηγητής Ιστορίας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Γεώργιος Κούζας, Επίκ. Καθηγητής Αστικής Λαογραφίας, Τμήμα Φιλολογίας ΕΚΠΑ

Εμμανουήλ Κούμας, Επίκ. Καθηγητής Ιστορίας Διεθνών Σχέσεων, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Κατερίνα Κωνσταντινίδου, Αναπλ. Καθηγήτρια Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Δήμητρα Λαμπροπούλου, Επίκ. Καθηγήτρια Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Μαρία Παπαθανασίου, Αναπλ. Καθηγήτρια Νεότερης Ευρωπαϊκής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Δημήτρης Παυλόπουλος, Καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Κωνσταντίνος Ράπτης, Καθηγητής Νεότερης Ευρωπαϊκής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Βασιλική Σειρηνίδου, Αναπλ. Καθηγήτρια Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Κώστας Ταμπάκης, Κύριος Ερευνητής στην Ιστορία των Επιστημών και της Τεχνολογίας, Τομέας Νεοελληνικών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

Χρήστος Τριανταφύλλου, Διδάκτωρ Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Ευάνθης Χατζηβασιλείου, Καθηγητής Ιστορίας του Μεταπολεμικού Κόσμου, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

Νικόλαος Χρύσης, Επίκ. Καθηγητής Μεσαιωνικής Ευρωπαϊκής Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ

**ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ¹**

ΑΡΘΡΟ 1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ-ΣΚΟΠΟΣ

1.1 Σκοπός του ΠΜΣ «Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία και Ιστορία της Τέχνης» είναι η παροχή υψηλού επιπέδου μεταπτυχιακής εκπαίδευσης στα πεδία της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας και Ιστορίας της Τέχνης.

1.2 Το ΠΜΣ οδηγεί στην απονομή Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΜΣ) «Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας και Ιστορίας της Τέχνης», μετά την πλήρη και επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών με βάση το πρόγραμμα σπουδών, στις εξής ειδικεύσεις:

1. Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (Ελληνοβενετικός, Οθωμανικός, Νεότερος Ελληνικός Κόσμος) Modern and Contemporary Greek History (Greek-Venetian, Ottoman, Modern Greek World)
2. Ευρωπαϊκή Ιστορία (European History)
3. Ιστορία της Τέχνης (History of Art)

1.3 Οι τίτλοι απονέμονται από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ.

1.4 Μαθησιακά αποτελέσματα, προσόντα που αποκτώνται από την επιτυχή παρακολούθηση του ΠΜΣ:

Γνώση και δυνατότητα κριτικής αποτίμησης των κεντρικών γεγονότων, εξελίξεων, διαδικασιών, διεύρυνση και βελτίωση της ανωτέρω γνώσης και δυνατότητας.

Εξοικείωση με την ιστοριογραφική συζήτηση και δυνατότητα κριτικής συμμετοχής σε αυτήν.

Εξοικείωση με τα μεθοδολογικά και θεωρητικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται και ικανότητα εφαρμογής τους.

Κατανόηση και εφαρμογή της ερευνητικής διαδικασίας (διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων, διεξαγωγή βιβλιογραφικής και πρωτογενούς έρευνας).

Σύνταξη ολοκληρωμένων ερευνητικών προτάσεων, επιστημονικών δοκιμίων ή/και ερευνητικών επιστημονικών άρθρων στο πεδίο της κάθε ειδίκευσης.

Ικανότητα προετοιμασίας προφορικών εισηγήσεων και εξοικείωση με τη συμμετοχή σε επιστημονικά εργαστήρια και συνέδρια.

Με την ολοκλήρωση του ΠΜΣ οι απόφοιτοι θα είναι ικανοί να:

Να διεκδικήσουν εξειδικευμένες θέσεις εργασίας σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, σχετικούς με την έρευνα και τη μελέτη της Νεότερης Ιστορίας και της Ιστορίας της Τέχνης (αρχαία, πολιτιστικά ιδρύματα, μουσεία, συλλογές),

Να προχωρήσουν στον β' κύκλο σπουδών, εκπονώντας διδακτορική διατριβή με θέματα σχετικά με τη μεταπτυχιακή ειδίκευσή τους,

Να διεκδικήσουν την αναβάθμισή τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και να επιτύχουν ανέλιξη στην επαγγελματική σταδιοδρομία του

ΑΡΘΡΟ 2. ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΠΜΣ

Αρμόδια όργανα για τη λειτουργία του ΠΜΣ, σύμφωνα με τον ν. 4957/2022 είναι:

2.1 Σε επίπεδο Ιδρύματος αρμόδια όργανα είναι η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών και η Σύγκλητος.

2.2 Σε επίπεδο Τμήματος αρμόδια όργανα είναι:

2.2.1 Η Συνέλευση του Τμήματος.

Αρμοδιότητες της Συνέλευσης είναι να:

- α) εισηγείται στη Σύγκλητο διά της Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών την αναγκαιότητα ίδρυσης/τροποποίησης ΠΜΣ, καθώς και την παράταση της διάρκειας του ΠΜΣ,
- β) ορίζει τον/την Διευθυντή/Διευθύντρια και τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής κάθε ΠΜΣ του Τμήματος,
- γ) συγκροτεί επιτροπές ανά ειδίκευση, για τη διενέργεια των εισαγωγικών εξετάσεων των υποψήφιων μεταπτυχιακών φοιτητών/φοιτητριών και εγκρίνει την εγγραφή των επιτυχόντων/επιτυχουσών στο ΠΜΣ,
- δ) αναθέτει το διδακτικό έργο μεταξύ των διδασκόντων του ΠΜΣ και δύναται να αναθέτει επικουρικό έργο σε ΠΜΣ στους υποψήφιους διδάκτορες του Τμήματος, υπό την επίβλεψη διδάσκοντος/διδάσκουσας του ΠΜΣ
- ε) συγκροτεί εξεταστικές επιτροπές για την εξέταση των διπλωματικών εργασιών των μεταπτυχιακών φοιτητών και ορίζει τον/την επιβλέποντα/επιβλέπουσα ανά εργασία,
- στ) διαπιστώνει την επιτυχή ολοκλήρωση της φοίτησης και απονέμει το ΔΜΣ,
- ζ) εγκρίνει τον απολογισμό του ΠΜΣ, κατόπιν εισήγησης της Συντονιστικής Επιτροπής (ΣΕ),
- η) αναθέτει σε μεταπτυχιακούς φοιτητές/φοιτήτριες τη διεξαγωγή επικουρικού έργου σε προγράμματα σπουδών πρώτου κύκλου σπουδών του Τμήματος,
- θ) ασκεί κάθε άλλη νόμιμη αρμοδιότητα.

2.2.2 Η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ)

Η ΣΕ ορίζεται για διετή θητεία και αποτελείται από τον/την Διευθυντή/Διευθύντρια του ΠΜΣ και τέσσερα (4) μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, που έχουν συναφές γνωστικό αντικείμενο με αυτό του ΠΜΣ και αναλαμβάνουν διδακτικό έργο στο ΠΜΣ. Τα μέλη της ΣΕ καθορίζονται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Η ΣΕ είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και τον συντονισμό της λειτουργίας του προγράμματος και ιδίως:

- α) καταρτίζει τον αρχικό ετήσιο προϋπολογισμό του ΠΜΣ και τις τροποποιήσεις του, εφόσον το ΠΜΣ διαθέτει πόρους, και εισηγείται την έγκρισή του προς την Επιτροπή Ερευνών του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ),
- β) καταρτίζει τον απολογισμό του προγράμματος και εισηγείται την έγκρισή του προς τη

Συνέλευση του Τμήματος,

γ) εγκρίνει τη διενέργεια δαπανών του ΠΜΣ,

δ) εισηγείται προς τη Συνέλευση του Τμήματος την κατανομή και την ανάθεση διδακτικού έργου,

ε) εισηγείται προς τη Συνέλευση του Τμήματος την πρόσκληση Επισκεπτών Καθηγητών για την κάλυψη διδακτικών αναγκών του ΠΜΣ,

στ) καταρτίζει σχέδιο για την τροποποίηση του προγράμματος σπουδών, το οποίο υποβάλλει προς τη Συνέλευση του Τμήματος,

ζ) εισηγείται προς τη Συνέλευση του Τμήματος την ανακατανομή των μαθημάτων μεταξύ των ακαδημαϊκών εξαμήνων, καθώς και θέματα που σχετίζονται με την ποιοτική αναβάθμιση του ΠΜΣ,

η) ορίζει τους/τις Ακαδημαϊκούς Συμβούλους των φοιτητών/φοιτητριών,

θ) ορίζει τον επιβλέποντα και τα μέλη της τριμελούς επιτροπής εξέτασης Μεταπτυχιακών Διπλωματικών Εργασιών (ΜΔΕ), ο ορισμός της οποίας επικυρώνεται από τη Συνέλευση του Τμήματος,

ι) εξετάζει φοιτητικά θέματα και εισηγείται σχετικά στη Συνέλευση του Τμήματος,

ια) αποφασίζει ως προς την οικονομική διαχείριση και ειδικότερα ως προς την έγκριση των δαπανών του προγράμματος και πιστοποιεί την σχέση των εκπαιδευτικών αναγκών του συγκεκριμένου προγράμματος με τις εκάστοτε αιτούμενες δαπάνες.

2.2.3 Ο/Η Διευθυντής/Διευθύντρια του ΠΜΣ

Ο/Η Διευθυντής/Διευθύντρια του ΠΜΣ προέρχεται από τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος κατά προτεραιότητα βαθμίδας καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή και ορίζεται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος για διετή θητεία, με δυνατότητα ανανέωσης χωρίς περιορισμό.

Ο/Η Διευθυντής/Διευθύντρια του ΠΜΣ έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) προεδρεύει της ΣΕ, συντάσσει την ημερήσια διάταξη και συγκαλεί τις συνεδριάσεις της,

β) εισηγείται τα θέματα που αφορούν στην οργάνωση και τη λειτουργία του ΠΜΣ προς τη Συνέλευση του Τμήματος,

γ) εισηγείται προς τη ΣΕ και τα λοιπά όργανα του ΠΜΣ και του ΑΕΙ θέματα σχετικά με την αποτελεσματική λειτουργία του ΠΜΣ,

δ) είναι Επιστημονικός Υπεύθυνος/η του ΠΜΣ και ασκεί τις αντίστοιχες αρμοδιότητες,

ε) παρακολουθεί την υλοποίηση των αποφάσεων των οργάνων του ΠΜΣ και την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού μεταπτυχιακών και διδακτορικών προγραμμάτων σπουδών, καθώς και την παρακολούθηση εκτέλεσης του προϋπολογισμού του ΠΜΣ,

στ) ασκεί οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα, η οποία ορίζεται στην απόφαση ίδρυσης του ΠΜΣ.

Ο/Η Διευθυντής/Διευθύντρια του ΠΜΣ, καθώς και τα μέλη της ΣΕ, δεν δικαιούνται αμοιβή ή οιαδήποτε αποζημίωση για την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων που τους ανατίθενται και σχετίζεται με την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

2.3 Γραμματειακή υποστήριξη ΠΜΣ

- α) Η Γραμματεία του Τμήματος είναι αρμόδια για τη γραμματειακή και διοικητική υποστήριξη του ΠΜΣ.
- β) Ο/Η Γραμματέας του Τμήματος ορίζει υπάλληλο ή υπαλλήλους –ανάλογα με τον αριθμό των φοιτητών/φοιτητριών του ΠΜΣ και τον φόρτο εργασίας.
- γ) Το ΠΜΣ μπορεί με ιδίους πόρους να προσλαμβάνει, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, εξωτερικούς συνεργάτες για τη γραμματειακή και διοικητική υποστήριξη, οι οποίοι και πάλι βρίσκονται υπό την επιστασία της Γραμματείας του Τμήματος.

ΑΡΘΡΟ 3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

3.1 Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί κάτοχοι τίτλου του Α΄ Κύκλου Σπουδών των Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΑΕΙ της ημεδαπής ή ομοταγών, αναγνωρισμένων από τον ΔΟΑΤΑΠ, ιδρυμάτων της αλλοδαπής, καθώς και απόφοιτοι άλλων Τμημάτων ΑΕΙ της ημεδαπής ή αναγνωρισμένων ομοταγών ιδρυμάτων της αλλοδαπής.

3.2 Ο ανώτατος αριθμός των εισακτέων φοιτητών/φοιτητριών στο ΠΜΣ είναι 30 (τριάντα) συνολικά. Ο αριθμός των εισακτέων ανά ειδικευση, καθορίζεται κάθε έτος στην προκήρυξη. Ο ανώτατος αριθμός εισακτέων προσδιορίζεται σύμφωνα με τον αριθμό των διδασκόντων/διδασκουσών του ΠΜΣ και με την αναλογία φοιτητών/φοιτητριών-διδασκόντων/διδασκουσών, την υλικοτεχνική υποδομή, τις αίθουσες διδασκαλίας, την απορρόφηση των διπλωματούχων από την αγορά εργασίας.

3.3 Επιπλέον του αριθμού εισακτέων γίνεται δεκτό ένα (1) μέλος των κατηγοριών ΕΕΠ, ΕΔΙΠ και ΕΤΕΠ κατ' έτος, εφόσον το έργο που επιτελεί στο Ίδρυμα είναι συναφές με το γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ.

3.4 Οι υπότροφοι του ΙΚΥ, οι αλλοδαποί υπότροφοι του ελληνικού κράτους, για το ίδιο ή συναφές γνωστικό αντικείμενο με αυτό του ΠΜΣ, απαλλάσσονται από τη γραπτή εξέταση.

ΑΡΘΡΟ 4. ΤΡΟΠΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

4.1 Η επιλογή των φοιτητών/φοιτητριών γίνεται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, τον Κανονισμό Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών ΕΚΠΑ και τις προβλέψεις του παρόντος Κανονισμού.

4.2 Κάθε Μάιο, με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, δημοσιεύεται και αναρτάται στην ιστοσελίδα του Τμήματος και του ΕΚΠΑ προκήρυξη για την εισαγωγή μεταπτυχιακών φοιτητών/φοιτητριών στο ΠΜΣ. Οι σχετικές αιτήσεις μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά κατατίθενται στη Γραμματεία του ΠΜΣ, σε προθεσμία που ορίζεται στην προκήρυξη και μπορεί να παραταθεί με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος.

4.3 Η Συνέλευση του Τμήματος ορίζει επιτροπή επιλογής εισακτέων ανά ειδικευση, η οποία αποτελείται από τουλάχιστον τρία μέλη ΔΕΠ που έχουν αναλάβει διδακτικό έργο στο ΠΜΣ.

4.4 Απαραίτητα δικαιολογητικά είναι:

Αίτηση συμμετοχής

Βιογραφικό σημείωμα

Φωτοτυπία δύο όψεων της αστυνομικής ταυτότητας

Αντίγραφο πτυχίου ή βεβαίωση περάτωσης σπουδών

Αναλυτική βαθμολογία προπτυχιακών μαθημάτων

Πιστοποιητικό γλωσσομάθειας αγγλικής ή γαλλικής ή γερμανικής ή ιταλικής γλώσσας επιπέδου B2 τουλάχιστον

Επιστημονικές δημοσιεύσεις, εάν υπάρχουν

Αποδεικτικά επαγγελματικής ή ερευνητικής δραστηριότητας, εάν υπάρχουν

Πιστοποιητικό ελληνομάθειας ή επαρκής, διαπιστωμένη από την Επιτροπή Επιλογής Εισακτέων του ΠΜΣ, γνώση της ελληνικής γλώσσας για αλλοδαπούς υποψήφιους

Αναγνώριση ακαδημαϊκού τίτλου σπουδών της αλλοδαπής.

4.5 Για τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες από ιδρύματα της αλλοδαπής, που δεν προσκομίζουν πιστοποιητικό αναγνώρισης ακαδημαϊκού τίτλου σπουδών από τον ΔΟΑΤΑΠ, ακολουθείται η ακόλουθη διαδικασία:

Η Συνέλευση του Τμήματος ορίζει επιτροπή αρμόδια να διαπιστώσει εάν ένα ίδρυμα της αλλοδαπής ή ένας τύπος τίτλου ιδρύματος της αλλοδαπής είναι αναγνωρισμένα. Προκειμένου να αναγνωρισθεί ένας τίτλος σπουδών, πρέπει:

το ίδρυμα που απονέμει τους τίτλους να συμπεριλαμβάνεται στον κατάλογο των αλλοδαπών ιδρυμάτων, που τηρεί και επικαιροποιεί ο ΔΟΑΤΑΠ,

ο/η φοιτητής/φοιτήτρια να προσκομίσει βεβαίωση τόπου σπουδών, η οποία εκδίδεται και αποστέλλεται από το πανεπιστήμιο της αλλοδαπής. Αν ως τόπος σπουδών ή μέρος αυτών βεβαιώνεται η ελληνική επικράτεια, ο τίτλος σπουδών δεν αναγνωρίζεται, εκτός αν το μέρος σπουδών που έγιναν στην ελληνική επικράτεια βρίσκεται σε δημόσιο ΑΕΙ.

4.6 Η αξιολόγηση των υποψηφίων και η επιλογή των εισακτέων γίνεται με βάση την επίδοσή τους:

στις γραπτές εισαγωγικές εξετάσεις του ΠΜΣ (ποσοστό 50%), με ερωτήσεις επί του πεδίου ειδίκευσης των υποψηφίων στη βάση βιβλιογραφίας η οποία έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα.

στην προφορική εξέταση-συνέντευξη (ποσοστό 50%), που περιλαμβάνει ερωτήσεις επί του πεδίου ειδίκευσης των υποψηφίων στη βάση βιβλιογραφίας η οποία έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα.

Βάση εισαγωγής στο ΠΜΣ ορίζεται ο βαθμός 7 (επτά) ως μέσος όρος της προφορικής και της γραπτής εξέτασης.

4.7 Με βάση τα συνολικά κριτήρια, η επιτροπή επιλογής καταρτίζει τον πίνακα αξιολόγησης των φοιτητών/φοιτητριών και τον καταθέτει προς έγκριση στη Συνέλευση.

Οι επιτυχόντες/ούσες θα πρέπει να εγγραφούν στη Γραμματεία του ΠΜΣ εντός τριάντα (30) ημερών από την απόφαση της Συνέλευσης.

Σε περίπτωση ισοβαθμίας (με μαθηματική στρογγυλοποίηση στην ακέραιη μονάδα της κλίμακας 100), εισάγονται οι ισοβαθμήσαντες/ισοβαθμήσασες υποψήφιοι/ες, σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το 10%

του ανώτατου αριθμού εισακτέων.

Σε περίπτωση μη εγγραφής ενός ή περισσότερων φοιτητών/φοιτητριών, θα κληθούν να εγγραφούν στο ΠΜΣ οι επιλαχόντες/επιλαχούσες (αν υπάρχουν), με βάση τη σειρά τους στον εγκεκριμένο αξιολογικό πίνακα.

ΑΡΘΡΟ 5. ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ

5.1 Η χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ που οδηγεί στη λήψη ΔΜΣ ορίζεται σε 4 (τέσσερα) ακαδημαϊκά εξάμηνα, στα οποία περιλαμβάνεται και ο χρόνος εκπόνησης διπλωματικής εργασίας.

5.2 Υπάρχει δυνατότητα μερικής φοίτησης, έπειτα από αιτιολογημένη αίτηση του/της φοιτητή/φοιτήτριας και έγκριση από τη Συνέλευση.

Δικαίωμα υποβολής αίτησης για μερική φοίτηση έχουν:

- α) οι φοιτητές/φοιτήτριες που αποδεδειγμένα εργάζονται τουλάχιστον είκοσι (20) ώρες την εβδομάδα,
- β) οι φοιτητές/φοιτήτριες με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,
- γ) οι φοιτητές/φοιτήτριες που είναι παράλληλα αθλητές/αθλήτριες και κατά τη διάρκεια των σπουδών τους ανήκουν σε αθλητικά σωματεία εγγεγραμμένα στο ηλεκτρονικό μητρώο αθλητικών σωματείων του άρθρου 142 του ν. 4714/2020 (Α' 148), που τηρείται στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (ΓΓΑ) υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: για όσα έτη καταλαμβάνουν διάκριση 1ης έως και 8ης θέσης σε πανελλήνια πρωταθλήματα ατομικών αθλημάτων με συμμετοχή τουλάχιστον δώδεκα (12) αθλητών/αθλητριών και οκτώ (8) σωματείων ή αγωνίζονται σε ομάδες των δύο (2) ανώτερων κατηγοριών σε ομαδικά αθλήματα ή συμμετέχουν ως μέλη εθνικών ομάδων σε πανευρωπαϊκά πρωταθλήματα, παγκόσμια πρωταθλήματα ή άλλες διεθνείς διοργανώσεις υπό την Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή, ή συμμετέχουν, έστω άπαξ, κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στο πρόγραμμα σπουδών για το οποίο αιτούνται την υπαγωγή τους σε καθεστώς μερικής φοίτησης, σε ολυμπιακούς, παραολυμπιακούς αγώνες και ολυμπιακούς αγώνες κωφών. Οι φοιτητές/φοιτήτριες της παρούσας υποπερίπτωσης δύνανται να εγγράφονται ως φοιτητές/φοιτήτριες μερικής φοίτησης, μετά από αίτησή τους που εγκρίνεται από την Κοσμητεία της Σχολής.

Η διάρκεια της μερικής φοίτησης ορίζεται στα τρία (3) έτη. Εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή η ανώτατη διάρκεια φοίτησης.

5.2 Υπάρχει δυνατότητα παράτασης, έπειτα από αιτιολογημένη αίτηση του/της φοιτητή/φοιτήτριας και έγκριση από τη Συνέλευση. Η παράταση δεν υπερβαίνει το ένα ακαδημαϊκό εξάμηνο. Έτσι, ο ανώτατος επιτρεπόμενος χρόνος ολοκλήρωσης των σπουδών στο ΠΜΣ ορίζεται στα 5 (πέντε) ακαδημαϊκά εξάμηνα για την πλήρη φοίτηση και στα 7 (επτά) ακαδημαϊκά εξάμηνα για τη μερική φοίτηση.

5.3 Οι φοιτητές/φοιτήτριες που δεν έχουν υπερβεί το ανώτατο όριο φοίτησης, έπειτα από

αιτιολογημένη αίτησή τους προς τη Συνέλευση του Τμήματος, δύνανται να διακόψουν τη φοίτησή τους για χρονική περίοδο που δεν υπερβαίνει τα δύο (2) συνεχόμενα εξάμηνα. Αναστολή φοίτησης χορηγείται για σοβαρούς λόγους (στρατιωτική θητεία, ασθένεια, λοχεία, απουσία στο εξωτερικό κ.ά.).

Η αίτηση πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να συνοδεύεται από όλα τα σχετικά δικαιολογητικά αρμόδιων δημόσιων αρχών ή οργανισμών, από τα οποία αποδεικνύονται οι λόγοι αναστολής φοίτησης. Η φοιτητική ιδιότητα αναστέλλεται κατά τον χρόνο διακοπής της φοίτησης και δεν επιτρέπεται η συμμετοχή σε καμία εκπαιδευτική διαδικασία. Τα εξάμηνα αναστολής της φοιτητικής ιδιότητας δεν προσμετρώνται στην προβλεπόμενη ανώτατη διάρκεια κανονικής φοίτησης.

Τουλάχιστον δύο εβδομάδες πριν από το πέρας της αναστολής φοίτησης, ο/η φοιτητής/φοιτήτρια υποχρεούται να επανεγγραφεί στο πρόγραμμα για να συνεχίσει τις σπουδές του/της με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του/της ενεργού/ενεργής φοιτητή/φοιτήτριας. Οι φοιτητές/φοιτήτριες δύνανται με αίτησή τους να διακόψουν την αναστολή φοίτησης και να επιστρέψουν στο ΠΜΣ μόνο στην περίπτωση που έχουν αιτηθεί αναστολή φοίτησης για δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα. Η αίτηση διακοπής της αναστολής φοίτησης πρέπει να κατατίθεται το αργότερο δύο εβδομάδες πριν από την έναρξη του δεύτερου εξαμήνου της αναστολής.

5.4 Η διάρκεια αναστολής ή παράτασης του χρόνου φοίτησης συζητείται από τη ΣΕ, η οποία εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος.

ΑΡΘΡΟ 6. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

6.1 Το ΠΜΣ ξεκινά το χειμερινό εξάμηνο εκάστου ακαδημαϊκού έτους.

6.2 Για την απόκτηση διπλώματος του ΠΜΣ απαιτούνται συνολικά 120 (εκατόν είκοσι) ECTS, καταναμημένες σε τουλάχιστον έξι (6) σεμιναριακά μαθήματα και στη ΜΔΕ. Όλα τα μαθήματα διδάσκονται εβδομαδιαίως και αποτελούν σεμινάρια.

6.3 Η γλώσσα διδασκαλίας και συγγραφής των σεμιναριακών εργασιών και της ΜΔΕ είναι η ελληνική.

6.4 Κατά τη διάρκεια των σπουδών, οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/φοιτήτριες υποχρεούνται σε παρακολούθηση μεταπτυχιακών μαθημάτων, ερευνητική απασχόληση, κατά περίπτωση σε επισκέψεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα και σε συναφείς ξεναγήσεις, συγγραφή επιστημονικών εργασιών, καθώς και στην εκπόνηση ΜΔΕ.

6.5 Η εκπόνηση της ΜΔΕ πραγματοποιείται στο Δ' εξάμηνο σπουδών και πιστώνεται με 30 (τριάντα) ECTS.

6.6 Η διδασκαλία των μαθημάτων γίνεται διά ζώσης.

6.7 Το ενδεικτικό πρόγραμμα των μαθημάτων ανά ειδίκευση διαμορφώνεται ως εξής:

Οι φοιτητές/φοιτήτριες του ΠΜΣ «Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία και Ιστορία της Τέχνης» οφείλουν να επιλέξουν τουλάχιστον (4) τέσσερα μαθήματα της ειδίκευσης, στην οποία έχουν εισαχθεί, καθώς και μαθήματα ελεύθερης επιλογής, συναφούς γνωστικού αντικειμένου, σε συνεννόηση με τον/την ακαδημαϊκό/ή σύμβουλο, από άλλο ΠΜΣ του Τμήματος ή άλλου Τμήματος του ΕΚΠΑ ή άλλου ΑΕΙ. Το

σύνολο των μαθημάτων που θα έχει παρακολουθήσει ο φοιτητής/η φοιτήτρια θα πρέπει να συγκεντρώνει τουλάχιστον 90 πιστωτικές μονάδες (ECTS).

Θεσπίζονται έως δύο γραπτές εργασίες/ασκήσεις στο πεδίο ειδίκευσης, που αντιστοιχούν σε πέντε (5) ECTS εκάστη, αποκλειστικά με τη σύμφωνη γνώμη του/της ακαδημαϊκού/ής συμβούλου, ο οποίος/η οποία την αναθέτει στον/στην φοιτητή/φοιτήτρια και την αξιολογεί.

6.8. Στην αρχή του ακαδημαϊκού έτους ορίζονται οι ακαδημαϊκοί σύμβουλοι των φοιτητών/φοιτητριών. Τα καθήκοντα του ακαδημαϊκού συμβούλου προσδιορίζονται στον Κανονισμό λειτουργίας θεσμού ακαδημαϊκού συμβούλου του ΠΜΣ, που είναι ανηρτημένος στην ιστοσελίδα του τμήματος

([http://www.arch.uoa.gr/fileadmin/arch.uoa.gr/uploads/Tmima/Kanonismos leitoyrgias akadimaiko y symbouloy.pdf](http://www.arch.uoa.gr/fileadmin/arch.uoa.gr/uploads/Tmima/Kanonismos_leitoyrgias_akadimaiko_y_symbouloy.pdf)).

1. Ειδίκευση: ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (ελληνοβενετικός, οθωμανικός, νεότερος ελληνικός κόσμος)

Α' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ιστορία Νέου Ελληνισμού I	3	15
Ιστορία Νέου Ελληνισμού II	3	15
Οθωμανική Ιστορία I	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος-20ός αι.) I	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος-20ός αι.) II	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Β' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ιστορία Νέου Ελληνισμού III	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος-20ός αι.) III	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Γ' Εξάμηνο		

Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ιστορία Νέου Ελληνισμού IV	3	15
Οθωμανική Ιστορία II	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος-20ός αι.) IV	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Δ' Εξάμηνο		ECTS
Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία		30
Σύνολο 30		

2. Ειδίκευση: ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Μεσαιωνική Ιστορία I	3	15
Πρώιμη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία I	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία I	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Β' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Μεσαιωνική Ιστορία II	3	15
Πρώιμη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία II	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία II	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Γ' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Μεσαιωνική Ιστορία III	3	15

Πρώιμη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία III	3	15
Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία III	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Δ' Εξάμηνο	ECTS	
Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία		30
Σύνολο 30		

3. Ειδίκευση: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ζητήματα Έρευνας στην Ευρωπαϊκή Τέχνη I	3	15
Ζητήματα Έρευνας στη Νεότερη Ελληνική Τέχνη I	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Β' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ζητήματα Έρευνας στην Ευρωπαϊκή Τέχνη II	3	15
Ζητήματα Έρευνας στη Νεότερη Ελληνική Τέχνη II	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Γ' Εξάμηνο		
Μαθήματα Επιλογής (επιλογή δύο)	Διδ. ώρες /εβδ.	ECTS
Ζητήματα Έρευνας στην Ευρωπαϊκή Τέχνη III	3	15
Ζητήματα Έρευνας στη Νεότερη Ελληνική Τέχνη III	3	15
Ελεύθερη επιλογή		έως 15
Γραπτή εργασία/άσκηση		5
Σύνολο 30		
Δ' Εξάμηνο	ECTS	
Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία		30

ΑΡΘΡΟ 7. ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

7.1 Ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η εκπαιδευτική διαδικασία δύναται να αξιοποιεί μεθόδους/προγράμματα ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Το ΕΚΠΑ τηρεί ηλεκτρονική πλατφόρμα προσβάσιμη και σε άτομα με αναπηρία, μέσω της οποίας παρέχονται υπηρεσίες ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Στην ηλεκτρονική πλατφόρμα δύναται να αναρτάται εκπαιδευτικό υλικό ανά μάθημα, το οποίο δύναται να περιλαμβάνει σημειώσεις, παρουσιάσεις, ασκήσεις, ενδεικτικές λύσεις αυτών, καθώς και βιντεοσκοπημένες διαλέξεις, εφόσον τηρείται η κείμενη νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων. Το πάσης φύσεως εκπαιδευτικό υλικό παρέχεται αποκλειστικά για εκπαιδευτική χρήση των φοιτητών και προστατεύεται από τον ν. 2121/1993 (Α' 25), εφόσον πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις.

ΑΡΘΡΟ 8. ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ

8.1 Το εκπαιδευτικό έργο κάθε ακαδημαϊκού έτους διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα σπουδών, το χειμερινό και το εαρινό, έκαστο εκ των οποίων περιλαμβάνει τουλάχιστον δεκατρείς (13) εβδομάδες διδασκαλίας και τέσσερις (4) εβδομάδες για την παράδοση των σεμιναριακών εργασιών.

8.2 Σε περίπτωση κωλύματος διεξαγωγής μαθήματος, προβλέπεται η αναπλήρωσή του. Η ημερομηνία και η ώρα αναπλήρωσης αναρτώνται στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ.

8.3 Η παρακολούθηση των μαθημάτων/εργασιών κ.λπ. είναι υποχρεωτική. Για κάθε μάθημα επαρκής θεωρείται η παρακολούθηση τουλάχιστον του 77% των ωρών του (δηλαδή ο/η μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/φοιτήτρια δεν μπορεί να υπερβεί τις (3) τρεις απουσίες).

Σε περίπτωση που το ποσοστό απουσιών φοιτητή/φοιτήτριας ξεπερνά το 23% στο σύνολο των μαθημάτων, τίθεται θέμα διαγραφής του. Το εν λόγω θέμα εξετάζεται από τη ΣΕ, η οποία γνωμοδοτεί σχετικά στη Συνέλευση του Τμήματος.

8.4 Η αξιολόγηση των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών και η επίδοσή τους στα μαθήματα που υποχρεούνται να παρακολουθήσουν στο πλαίσιο του ΠΜΣ πραγματοποιείται με αξιολόγηση της υποχρεωτικής γραπτής εργασίας έκτασης 5000 έως 7000 λέξεων -που οι φοιτητές/φοιτήτριες υποχρεούνται να υποβάλουν έως τέσσερις εβδομάδες μετά το πέρας των μαθημάτων- με αξιολόγηση της υποχρεωτικής προφορικής παρουσίασης της εν λόγω εργασίας κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, με αξιολόγηση της προφορικής συμμετοχής τους στα μαθήματα, και κατά περίπτωση συνδυαστικά με αξιολόγηση προφορικών και γραπτών εργασιών ή/και ασκήσεων καθ' όλη τη διάρκεια του εξαμήνου.

Η υποβολή γραπτής σεμιναριακής εργασίας, όπως και η προφορική παρουσίασή της, είναι υποχρεωτικές –κατά τα άλλα, ο τρόπος αξιολόγησης ορίζεται από τον/την διδάσκοντα/διδάσκουσα του κάθε μαθήματος. Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται από τον/την διδάσκοντα/διδάσκουσα και αποστέλλονται στη Γραμματεία του Τμήματος έως τις 30 Απριλίου για τα μαθήματα του χειμερινού

εξαμήνου και έως τις 30 Σεπτεμβρίου για τα μαθήματα του εαρινού εξαμήνου. Σε περίπτωση που κατ' επανάληψη σημειώνεται υπέρβαση του ανωτέρω ορίου από διδάσκοντα/διδάσκουσα, ο/η Διευθυντής/Διευθύντρια του ΠΜΣ ενημερώνει σχετικά τη Συνέλευση του Τμήματος.

8.5 Προβιβάσιμος βαθμός ορίζεται ο βαθμός 7 (επτά) για κάθε σεμιναριακό μάθημα και για τη ΜΔΕ. Το ποσοστό συμμετοχής των ασκήσεων, των προφορικών ή γραπτών εργασιών, της συμμετοχής στο μάθημα, της υποχρεωτικής γραπτής εργασίας, της προφορικής παρουσιάσής της στον τελικό βαθμό του κάθε μαθήματος καθορίζεται από τον/την διδάσκοντα/διδάσκουσα για κάθε μάθημα ξεχωριστά, και αναγράφεται στον Οδηγό Σπουδών του ΠΜΣ.

8.6 Δύναται να εφαρμόζονται εναλλακτικές μέθοδοι για την αξιολόγηση φοιτητών/φοιτητριών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μετά από απόφαση της ΣΕ και εισήγηση της επιτροπής ΑμεΑ του Τμήματος, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές οδηγίες της Μονάδας Προσβασιμότητας Φοιτητών με αναπηρία.

8.7 Στις περιπτώσεις ασθένειας ή ανάρρωσης από βαριά ασθένεια συνιστάται ο/η διδάσκων/διδάσκουσα να διευκολύνει τον/την φοιτητή/φοιτήτρια, με όποιον τρόπο θεωρεί ο/η ίδιος/α πρόσφορο .

8.8 Τα σεμιναριακά μαθήματα στα οποία ο/η φοιτητής/φοιτήτρια δεν έλαβε προβιβάσιμο βαθμό επτά (7) οφείλει να τα επαναλάβει σε επόμενο εξάμηνο, εφόσον προσφέρονται, ή να επιλέξει άλλα ισοδύναμα μαθήματα.

8.9 Διόρθωση βαθμού επιτρέπεται, εφόσον έχει εμφολωρήσει προφανής παραδρομή ή αθροιστικό σφάλμα, ύστερα από έγγραφο του/της αρμόδιου/αρμόδιας διδάσκοντα/διδάσκουσας και απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος.

8.10 Οι γραπτές (σεμιναριακές) εργασίες φυλάσσονται υποχρεωτικά και με επιμέλεια του υπεύθυνου του μαθήματος για δύο (2) χρόνια. Μετά την πάροδο του χρόνου αυτού με ευθύνη της Συνέλευσης συντάσσεται σχετικό πρακτικό και καταστρέφονται –εκτός αν εκκρεμεί σχετική ποινική, πειθαρχική ή οποιαδήποτε άλλη διοικητική διαδικασία.

8.11 Για τον υπολογισμό του βαθμού του τίτλου σπουδών λαμβάνεται υπόψη η βαρύτητα που έχει κάθε μάθημα στο πρόγραμμα σπουδών και η οποία εκφράζεται με τον αριθμό των ECTS. Ο αριθμός των ECTS του μαθήματος αποτελεί ταυτόχρονα και τον συντελεστή βαρύτητας του ίδιου μαθήματος. Για τον υπολογισμό του βαθμού του τίτλου σπουδών πολλαπλασιάζεται ο βαθμός κάθε μαθήματος με τον αντίστοιχο αριθμό των πιστωτικών μονάδων (του μαθήματος) και το συνολικό άθροισμα των επιμέρους γινομένων διαιρείται με το σύνολο των πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για την απόκτηση του τίτλου. Ο υπολογισμός αυτός εκφράζεται με τον ακόλουθο μαθηματικό τύπο:

$$\text{Βαθμός πτυχίου/διπλώματος} = (\sum_{k=1}^N \text{BM}_k \cdot \text{ΠΜ}_k) / \Sigma \text{ΠΜ}$$

όπου

N = αριθμός μαθημάτων που απαιτούνται για τη λήψη του αντίστοιχου τίτλου σπουδών

BM_k = βαθμός του μαθήματος κ

ΠΜκ = πιστωτικές μονάδες του μαθήματος κ

ΣΠΜ = σύνολο πιστωτικών μονάδων για τη λήψη του αντίστοιχου τίτλου σπουδών.

Επιτυχής θεωρείται η αποφοίτηση με συνολικό βαθμό όχι χαμηλότερο του 7 (επτά). Για την απόκτηση ΔΜΣ κάθε μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/φοιτήτρια οφείλει να έχει παρακολουθήσει τα μαθήματα ειδίκευσης και να έχει εξεταστεί επιτυχώς σε αυτά, καθώς και στα μαθήματα ελεύθερης επιλογής, όπως ορίζονται στο ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών, συγκεντρώνοντας έτσι 120 (εκατόν είκοσι) ECTS.

ΑΡΘΡΟ 9. ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΜΔΕ)

9.1 Η ανάθεση ΜΔΕ γίνεται μετά την παρακολούθηση όλων των μαθημάτων του προγράμματος σπουδών και την επιτυχή εξέταση σε αυτά.

9.2 Η ΜΔΕ πρέπει να είναι ατομική, να περιλαμβάνει προσωπική συμβολή του/της φοιτητή/φοιτήτριας στο πεδίο της ειδίκευσης που αυτός/ή ακολουθεί, να έχει ερευνητικό-συνθετικό χαρακτήρα και να συντάσσεται σύμφωνα με τη μεθοδολογία του πεδίου της ειδίκευσης που ακολουθεί ο/η φοιτητής/φοιτήτρια και σύμφωνα με τις οδηγίες συγγραφής που είναι αναρτημένες στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ.

9.3 Κατά την έναρξη του Δ' εξαμήνου, ύστερα από αίτηση του/της φοιτητή/τριας, στην οποία αναγράφεται ο προτεινόμενος τίτλος της ΜΔΕ, όπως και ο/η επιβλέπων/επιβλέπουσα, ενώ επισυνάπτεται και περίληψή της, η ΣΕ ορίζει τον/την επιβλέποντα/επιβλέπουσα αυτής και συγκροτεί την τριμελή εξεταστική επιτροπή για την έγκρισή της. Ένα από τα μέλη της επιτροπής είναι και ο/η επιβλέπων/επιβλέπουσα. Η γλώσσα συγγραφής της ΜΔΕ είναι η ελληνική.

9.4 Ο τίτλος της ΜΔΕ μπορεί να τροποποιηθεί κατόπιν αίτησης του/της φοιτητή/φοιτήτριας και σύμφωνης γνώμης του/της επιβλέποντος/επιβλέπουσας προς τη ΣΕ του ΠΜΣ. Στην αίτηση πρέπει να υπάρχει και συνοπτική δικαιολόγηση της αλλαγής.

9.5 Για να εγκριθεί η ΜΔΕ ο/η φοιτητής/φοιτήτρια οφείλει να την υποστηρίξει ενώπιον της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής. Η πρώτη, ολοκληρωμένη εκδοχή της ΜΔΕ πρέπει να αποσταλεί από τον/την φοιτητή/φοιτήτρια προς διόρθωση στον/στην επιβλέποντα/επιβλέπουσα δύο μήνες πριν από την ημερομηνία λήξης της φοίτησής του/της.

9.6 Τα μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής της ΜΔΕ ορίζονται από τις παρακάτω κατηγορίες που έχουν αναλάβει διδακτικό έργο στο ΠΜΣ:

α) μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ) του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ΕΚΠΑ ή άλλου Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΑΕΙ), ή Ανώτατου Στρατιωτικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΑΣΕΙ).

β) ομότιμοι Καθηγητές/Καθηγήτριες ή αφυπηρετήσαντα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ΕΚΠΑ ή άλλου ΑΕΙ,

γ) ερευνητές/ερευνήτριες και ειδικοί λειτουργικοί επιστήμονες ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων του άρθρου 13Α του ν. 4310/2014 (Α' 258) ή λοιπών ερευνητικών κέντρων και

ινστιτούτων της ημεδαπής ή αλλοδαπής.

9.7 Οι μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες εφόσον εγκριθούν από την εξεταστική επιτροπή, αναρτώνται υποχρεωτικά στο Ψηφιακό Αποθετήριο ΠΕΡΓΑΜΟΣ, σύμφωνα με τις αποφάσεις της Συγκλήτου του ΕΚΠΑ.

9.8 Εφόσον η ΜΔΕ περιέχει πρωτότυπα αποτελέσματα μη δημοσιευμένα, δύναται, κατόπιν αιτήσεως του/της επιβλέποντος/επιβλέπουσας, η οποία συνυπογράφεται από τον/την μεταπτυχιακό/ή φοιτητή/φοιτήτρια, να δημοσιευθούν στην ιστοσελίδα μόνο οι περιλήψεις, και το πλήρες κείμενο να δημοσιευθεί αργότερα.

ΑΡΘΡΟ 10. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ

10.1 Οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/φοιτήτριες έχουν όλα τα δικαιώματα και τις παροχές που προβλέπονται και για τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες του πρώτου κύκλου σπουδών, έως και τη λήξη τυχόν χορηγηθείσας παράτασης φοίτησης, πλην του δικαιώματος παροχής δωρεάν διδακτικών συγγραμμάτων.

10.2 Το Ίδρυμα εξασφαλίζει στους/στις φοιτητές/φοιτήτριες με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες προσβασιμότητα στα προτεινόμενα συγγράμματα και τη διδασκαλία (<https://access.uoa.gr/>).

10.3 Το Γραφείο Διασύνδεσης του ΕΚΠΑ παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη φοιτητών σε θέματα σπουδών και επαγγελματικής αποκατάστασης (<https://www.career.uoa.gr/ypiresies/>).

10.4 Οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/φοιτήτριες καλούνται να συμμετέχουν και να παρακολουθούν σεμινάρια ερευνητικών ομάδων, συζητήσεις βιβλιογραφικής ενημέρωσης, επισκέψεις εργαστηρίων, συνέδρια/ημερίδες με γνωστικό αντικείμενο συναφές με αυτό του ΠΜΣ, διαλέξεις ή άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις του ΠΜΣ κ.ά.

10.5 Η Συνέλευση του Τμήματος, μετά την εισήγηση της ΣΕ, δύναται να αποφασίσει τη διαγραφή μεταπτυχιακών φοιτητών/φοιτητριών εάν:

έχουν υπερβεί το ανώτατο όριο απουσιών,

έχουν αποτύχει στην εξέταση μαθήματος ή μαθημάτων και δεν έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το πρόγραμμα, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στον παρόντα Κανονισμό,

έχουν υπερβεί τη μέγιστη χρονική διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ, όπως ορίζεται στον παρόντα Κανονισμό,

έχουν παραβιάσει τις κείμενες διατάξεις όσον αφορά την αντιμετώπιση πειθαρχικών παραπτωμάτων από τα αρμόδια πειθαρχικά Όργανα,

έχουν υποβάλει αίτηση διαγραφής οι ίδιοι.

10.6 Σε περίπτωση που μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/φοιτήτρια διαγραφεί από το ΠΜΣ, μπορεί να αιτηθεί χορήγηση βεβαίωσης για τα μαθήματα στα οποία έχει εξεταστεί επιτυχώς.

10.7 Οι φοιτητές/φοιτήτριες μπορούν να συμμετέχουν σε διεθνή προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών/φοιτητριών, όπως το πρόγραμμα ERASMUS+ ή CIVIS, κατά την κείμενη νομοθεσία. Στην

περίπτωση αυτή ο μέγιστος αριθμός ECTS που μπορούν να αναγνωρίσουν είναι τριάντα (30). Η δυνατότητα αυτή παρέχεται μετά το Α' εξαμήνο σπουδών τους. Οι φοιτητές/φοιτήτριες θα πρέπει να κάνουν αίτηση προς τη ΣΕ και να ακολουθήσουν τους όρους του προγράμματος. Το ΠΜΣ μπορούν να το παρακολουθήσουν και φοιτητές/φοιτήτριες από διεθνή προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών/φοιτητριών, όπως το πρόγραμμα ERASMUS+, σύμφωνα με τις συναφθείσες συνεργασίες.

10.8 Πρακτική Άσκηση μπορεί να γίνει και μέσω των προγραμμάτων ανταλλαγής π.χ. Erasmus+, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

10.9 Οι φοιτητές/φοιτήτριες του ΕΚΠΑ δύνανται να εγγραφούν σε ΠΜΣ του ίδιου ή άλλων ΑΕΙ της ημεδαπής ή της αλλοδαπής στο πλαίσιο εκπαιδευτικών ή ερευνητικών προγραμμάτων συνεργασίας σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

10.10 Είναι δυνατή η παράλληλη φοίτηση σε προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών και σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ή σε δύο (2) ΠΜΣ του ίδιου ή άλλου Τμήματος, του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ.

10.11 Για την πραγματοποίηση των σπουδών τους οι φοιτητές/ήτριες έχουν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τα κληροδοτήματα και τις υποτροφίες που προκηρύσσει τακτικά το ΕΚΠΑ.

10.12 Στο τέλος κάθε εξαμήνου πραγματοποιείται αξιολόγηση κάθε μαθήματος και κάθε διδάσκοντος/διδάσκουσας από τους/τις μεταπτυχιακούς φοιτητές/φοιτήτριες (βλ. άρθρο 15).

ΑΡΘΡΟ 11. ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΜΣ

11.1 Για την εύρυθμη λειτουργία του ΠΜΣ διατίθενται αίθουσες διδασκαλίας και σεμιναρίων, αμφιθέατρα εξοπλισμένα με οπτικοακουστικά μέσα και εργαστήρια του Τμήματος.

11.2 Η διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη του ΠΜΣ γίνεται από τη Γραμματεία του Τμήματος.

11.3 Η χρηματοδότηση του ΠΜΣ μπορεί να προέρχεται από:

- α) πόρους του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΑΕΙ),
- β) τον κρατικό προϋπολογισμό ή το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων,
- γ) δωρεές, χορηγίες και πάσης φύσεως οικονομικές ενισχύσεις,
- δ) κληροδοτήματα,
- ε) πόρους από ερευνητικά έργα ή προγράμματα,
- στ) κάθε άλλη νόμιμη πηγή.

11.4 Η διαχείριση των πόρων των ΠΜΣ του ΑΕΙ πραγματοποιείται από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) του ΕΚΠΑ.

11.5 Οι πόροι των ΠΜΣ κατανέμονται ως εξής:

- α) Για έσοδα του ΠΜΣ που προέρχονται από δωρεές, χορηγίες και πάσης φύσεως οικονομικές ενισχύσεις, κληροδοτήματα ή πόρους από ερευνητικά έργα ή προγράμματα, πραγματοποιείται η παρακράτηση υπέρ ΕΛΚΕ που ισχύει για τα έσοδα από αντίστοιχες πηγές χρηματοδότησης,
- β) το υπόλοιπο ποσό των συνολικών εσόδων του ΠΜΣ διατίθεται για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών του ΠΜΣ.

ΑΡΘΡΟ 12. ΑΝΑΘΕΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΕ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ/ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΕΣ ΣΤΟ ΠΜΣ

12.1 Το διδακτικό έργο του ΠΜΣ ανατίθεται, κατόπιν απόφασης της Συνέλευσης στις ακόλουθες κατηγορίες διδασκόντων/διδασκουσών:

- α) ΔΕΠ, ΕΕΠ, ΕΔΙΠ και ΕΤΕΠ του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ΕΚΠΑ ή άλλου ΑΕΙ ή ΑΣΕΙ, με πρόσθετη απασχόληση πέραν των νόμιμων υποχρεώσεών τους, αν το ΠΜΣ έχει τέλη φοίτησης,
- β) ομότιμους/ες καθηγητές/καθηγήτριες ή αφυπηρητήσαντα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων του ΕΚΠΑ ή άλλου ΑΕΙ,
- γ) συνεργαζόμενους/συνεργαζόμενες καθηγητές/καθηγήτριες,
- δ) εντεταλμένους/εντεταλμένες διδάσκοντες/διδάσκουσες,
- ε) επισκέπτες/επισκέπτριες καθηγητές/καθηγήτριες/ερευνητές/ερευνήτριες,
- στ) ερευνητές/ερευνήτριες και ειδικούς λειτουργικούς επιστήμονες ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων του άρθρου 13Α του ν. 4310/2014 (Α' 258) και της Ακαδημίας Αθηνών ή λοιπών ερευνητικών κέντρων και ινστιτούτων της ημεδαπής ή αλλοδαπής εν ενεργεία ή ομότιμοι,
- ζ) επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους, οι οποίοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις και σχετική εμπειρία στο γνωστικό αντικείμενο του ΠΜΣ.

12.2 Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος δύναται να ανατίθεται επικουρικό έργο στους/στις υποψήφιους/ες διδάκτορες του Τμήματος, υπό την επίβλεψη διδάσκοντος/διδάσκουσας του ΠΜΣ.

12.3 Η ανάθεση του διδακτικού έργου του ΠΜΣ πραγματοποιείται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, κατόπιν εισήγησης της ΣΕ του ΠΜΣ.

Οι αποφάσεις της Συνέλευσης του Τμήματος για την κατανομή του διδακτικού έργου περιλαμβάνουν υποχρεωτικά τα ακόλουθα στοιχεία:

- α) το ονοματεπώνυμο του/της διδάσκοντα/διδάσκουσας,
- β) την ιδιότητά του/της (π.χ. μέλος ΔΕΠ, ΕΕΠ, ΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ κ.ά.),
- γ) το είδος του διδακτικού έργου που ανατίθεται ανά διδάσκοντα/διδάσκουσα (σεμινάριο ή φροντιστήριο),
- δ) τον αριθμό των ωρών διδασκαλίας ανά μάθημα.

12.4 Η κατανομή του διδακτικού έργου πραγματοποιείται πριν από την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους τόσο για το χειμερινό όσο και για το εαρινό εξάμηνο. Σε περίπτωση που η κατανομή του διδακτικού έργου δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί ταυτόχρονα και για τα δύο ακαδημαϊκά εξάμηνα, η απόφαση θα λαμβάνεται πριν από την έναρξη του κάθε ακαδημαϊκού εξαμήνου. Με αιτιολογημένη απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος η ανάθεση διδακτικού έργου δύναται να τροποποιείται κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους.

ΑΡΘΡΟ 13. ΑΠΟΝΟΜΗ ΔΜΣ

13.1 Ο/Η φοιτητής/φοιτήτρια ολοκληρώνει τις σπουδές για την απόκτηση ΔΜΣ με τη συμπλήρωση του ελάχιστου αριθμού μαθημάτων και πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για τη λήψη του ΔΜΣ, καθώς και την επιτυχή ολοκλήρωση της ΜΔΕ. Η Συνέλευση διαπιστώνει την ολοκλήρωση των σπουδών, προκειμένου να χορηγηθεί το ΔΜΣ.

13.2 Με την ολοκλήρωση της ανωτέρω διαδικασίας χορηγείται στον/στη μεταπτυχιακό/ή φοιτητή/φοιτήτρια βεβαίωση περάτωσης σπουδών, χάνεται η φοιτητική του/της ιδιότητα και παύει η συμμετοχή του/της στα συλλογικά όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου.

13.3 Το ΔΜΣ πιστοποιεί την επιτυχή αποπεράτωση των σπουδών και αναγράφει βαθμό, με ακρίβεια δύο δεκαδικών ψηφίων, κατά την ακόλουθη κλίμακα: Άριστα (8,5 έως 10) και Λίαν Καλώς (7 έως 8,5 μη συμπεριλαμβανομένου).

13.4 Ο τύπος του ΔΜΣ ανά είδος ΠΜΣ είναι κοινός για όλα τα Τμήματα και τις Σχολές του ΕΚΠΑ και περιλαμβάνεται στον Κανονισμό Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών του Ιδρύματος.

Στο πλαίσιο του ΠΜΣ απονέμεται ΔΜΣ στην «Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία και Ιστορία της Τέχνης» στις εξής ειδικεύσεις:

- 1) «Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (Ελληνοβενετικός, Οθωμανικός, Νεότερος Ελληνικός Κόσμος)»,
- 2) «Ευρωπαϊκή Ιστορία»,
- 3) «Ιστορία της Τέχνης».

13.5 Οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/φοιτήτριες μπορούν να αιτηθούν την έκδοση παραρτήματος διπλώματος στην ελληνική γλώσσα.

ΑΡΘΡΟ 14. ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ

14.1 Η ορκωμοσία δεν αποτελεί συστατικό τύπο της επιτυχούς περάτωσης των σπουδών, είναι όμως αναγκαία προϋπόθεση για τη χορήγηση του εγγράφου τίτλου του διπλώματος. Η καθομολόγηση γίνεται στο πλαίσιο της Συνέλευσης του Τμήματος και σε χώρο της Φιλοσοφικής Σχολής, παρουσία του/της Διευθυντή/Διευθύντριας του ΠΜΣ, του/της Προέδρου του Τμήματος ή του/της Αναπληρωτή/Αναπληρώτριας του/της και, κατά τις δυνατότητες, ενδεχομένως εκπροσώπου του Πρυτάνεως, δύο φορές τον χρόνο.

14.2 Αίτημα για τελετή ορκωμοσίας μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών στη Μεγάλη Αίθουσα Τελετών του κεντρικού κτηρίου του ΕΚΠΑ εξετάζεται κατά περίπτωση από τον Πρύτανη, βάσει εκτίμησης των εκάστοτε δυνατοτήτων και του αριθμού των ορκιζόμενων που θα δηλώνεται από τη Γραμματεία του Τμήματος στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Έρευνας του ΕΚΠΑ.

14.3 Οι μεταπτυχιακοί/ες φοιτητές/φοιτήτριες, που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το ΠΜΣ, σε εξαιρετικές περιπτώσεις (σπουδές, διαμονή ή εργασία στο εξωτερικό, λόγοι υγείας κλπ.), μπορούν να αιτηθούν στη Γραμματεία του Τμήματος εξαίρεση από την υποχρέωση καθομολόγησης. Η εξαίρεση από την υποχρέωση καθομολόγησης εγκρίνεται από τον/την Πρόεδρο του Τμήματος και τον Αντιπρύτανη

Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Φοιτητικής Μέριμνας του ΕΚΠΑ.

ΑΡΘΡΟ 15. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΜΣ

15.1 Αξιολόγηση από την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ)

Το ΠΜΣ αξιολογείται στο πλαίσιο της περιοδικής αξιολόγησης/πιστοποίησης του Τμήματος που διοργανώνεται από την ΕΘΑΑΕ. Στο πλαίσιο αυτό αξιολογείται η συνολική αποτίμηση του έργου που επιτελέστηκε από κάθε ΠΜΣ, ο βαθμός εκπλήρωσης των στόχων που είχαν τεθεί κατά την ίδρυσή του, η βιωσιμότητά του, η απορρόφηση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας, ο βαθμός συμβολής του στην έρευνα, η εσωτερική αξιολόγησή του από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές/φοιτήτριες, η σκοπιμότητα παράτασης της λειτουργίας του, καθώς και λοιπά στοιχεία σχετικά με την ποιότητα του έργου που παράγεται και τη συμβολή του στην εθνική στρατηγική για την ανώτατη εκπαίδευση. Αν το ΠΜΣ κατά το στάδιο της αξιολόγησής του κριθεί ότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις συνέχισης της λειτουργίας του, λειτουργεί μέχρι την αποφοίτηση των ήδη εγγεγραμμένων φοιτητών/φοιτητριών σύμφωνα με την απόφαση ίδρυσης και τον Κανονισμό Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών του.

15.2 Εσωτερική αξιολόγηση

Η εσωτερική αξιολόγηση των ΠΜΣ πραγματοποιείται σε ετήσια βάση από τη Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟΔΙΠ) του Ιδρύματος. Στη διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης συμμετέχουν όλοι οι εμπλεκόμενοι στην υλοποίηση των ενεργειών και των δράσεων του ΠΜΣ και πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές/φοιτήτριες, τα μέλη του διδακτικού προσωπικού, το προσωπικό διοικητικής και τεχνικής υποστήριξης και τα μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής του ΠΜΣ.

Η διαδικασία εσωτερικής αξιολόγησης πραγματοποιείται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, το Εσωτερικό Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας του Ιδρύματος, τις οδηγίες και τα πρότυπα της ΕΘΑΑΕ και σύμφωνα με τη Δήλωση Πολιτικής Διασφάλισης Ποιότητας του Τμήματος που είναι ανηρτημένη στην ιστοσελίδα του Τμήματος:

http://www.arch.uoa.gr/fileadmin/arch.uoa.gr/uploads/Tmima/Dilos_i_Politikis_Diasfalisis_Poiotitas.pdf

Η εσωτερική αξιολόγηση των ΠΜΣ περιλαμβάνει την αποτίμηση του διδακτικού έργου, καθώς και όλων των ακαδημαϊκών λειτουργιών και δράσεών του.

Αναλυτικότερα αξιολογούνται:

- α) το περιεχόμενο του ΠΜΣ, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έρευνα στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενό του, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ο σύγχρονος χαρακτήρας του,
- β) ο φόρτος εργασίας των μαθημάτων, καθώς και η πορεία και η ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών σπουδών από τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες,
- γ) ο βαθμός ικανοποίησης των προσδοκιών των φοιτητών/φοιτητριών από το ΠΜΣ, τις προσφερόμενες υπηρεσίες υποστήριξης των σπουδών τους και το μαθησιακό περιβάλλον,
- δ) τα μαθήματα του Προγράμματος σε εξαμηνιαία βάση μέσω ερωτηματολογίων που

συμπληρώνουν οι φοιτητές/φοιτήτριες του ΠΜΣ.

Η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης και η κοινοποίησή τους αποβλέπουν στη βιωσιμότητα του ΠΜΣ, στο υψηλό επίπεδο σπουδών, στη βελτίωση των παροχών του και στην αποδοτικότητα των διδασκόντων/διδασκουσών του.

ΑΡΘΡΟ 16. ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΜΣ

Το ΠΜΣ θα λειτουργήσει μέχρι το ακαδημαϊκό έτος 2027-28, εφόσον πληροί τα κριτήρια της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

ΑΡΘΡΟ 17. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Οι ήδη εγγεγραμμένοι/ες φοιτητές/φοιτήτριες ολοκληρώνουν τις σπουδές τους σύμφωνα με τον παρόντα Κανονισμό.

Για όσα θέματα δεν ορίζονται στην ισχύουσα νομοθεσία, στον Κανονισμό Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών του ή στον παρόντα Κανονισμό, αρμόδια να αποφασίσουν είναι τα όργανα του ΠΜΣ.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

**ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ
2024-2025
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ**

**A. ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ –
(Ελληνοβενετικός, οθωμανικός, νεότερος ελληνικός κόσμος)**

MODERN AND CONTEMPORARY GREEK HISTORY

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / WINTERSEMESTER	
NTEI05	<p>Ποιος μπορεί να μιλάει για το παρελθόν; Ιστορικοί και ιστορία στον ελληνικό 20ό αιώνα</p> <p><i>B. Καραμανωλάκης (σε συνεργασία με τον Δρ. Χ. Τριανταφύλλου)</i></p> <p>Who can talk about the past? Historians and History in the Greek 20th Century</p> <p><i>V. Karamanolakis (in collaboration with Dr. Ch. Triantafyllou)</i></p>
0003	<p>Η οθωμανική εξουσία από την σκοπιά των χρονικών των συντεταγμένων στην ελληνική γλώσσα (β' μισό 15ου-τέλη 16ου αιώνα)</p> <p><i>Π. Κονόρτας</i></p> <p>The Ottoman administration through chronicles written in Greek language (ca. 1453-ca. 1600)</p> <p><i>P. Konortas</i></p>
NTEI07	<p>Η Ελλάδα και η Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου</p> <p><i>Μ. Κούμας</i></p> <p>Greece and the Middle East during the Cold War</p> <p><i>M. Koumas</i></p>

NEΛ09	Τι πρέπει να διαβάζουμε για την ιστορία της «Βενετοκρατίας»: <i>K. Κωνσταντινίδου</i> What we should study about the history of the Greek territories under Venetian rule <i>K. Konstantinidou</i>
NEΛ07	Η οικονομία της βίας και ο κόσμος των όπλων στον ελληνικό χώρο (17ος-19ος αι.) <i>B. Σειρηνίδου</i> The economy of violence and the world of arms in the Greek lands (17th-19th c.) <i>V. Seirinidou</i>

EAPINO ΕΞΑΜΗΝΟ / SPRING SEMESTER

NTEI02	Ιστορία των γυναικών στην Ελλάδα του εικοστού αιώνα <i>Δ. Λαμπροπούλου</i> Women's History in Twentieth-Century Greece <i>D. Lampropoulou</i>
NTEI06	Οι επιστήμες και η τεχνολογία στην ευρωπαϊκή και ελληνική ιστορία (17ος-20ός αιώνας) <i>K. Ταμπάκης</i> Technology and the sciences in European and Greek history (17th-20th century) <i>K. Tampakis</i>
NTEI18	Παγκοσμιοποίηση, μεταβιομηχανική εποχή, η νέα διεθνής συνεργασία και η Ελλάδα, 1965-1982 <i>E. Χατζηβασιλείου</i> Globalization, the post-industrial era, new forms of international cooperation, and Greece, 1965-1982 <i>E. Hatzivassiliou</i>

B. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ – EUROPEAN HISTORY

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / WINTER SEMESTER	
EY15	Η Βρετανία κατά τη βικτωριανή περίοδο <i>M. Παπαθανασίου</i> Britain in Victorian era <i>M. Parathanasiou</i>
EY19	Διώκουσα κοινωνία; Κατασκευή ετεροτήτων στη Μεσαιωνική Ευρώπη <i>N. Χρύσης</i> A Persecuting Society? Construction of Alterities in Medieval Europe <i>N. Chrissis</i>

ΕΑΡΙΝΟΕΞΑΜΗΝΟ / SPRING SEMESTER	
EY08	Γαλλική Επανάσταση. Μια διανοητική ιστορία <i>K. Γαγανάκης</i> The French Revolution. An Intellectual History <i>C. Gaganakis</i>
EY14	Φύλο και κοινωνία στην Ευρώπη, 19ος-20ός αι.: Η περίπτωση των μεσαίων και κυρίαρχων τάξεων <i>K. Ράπτης</i> Gender and Society in 19th and 20th century Europe: The case of middle and upper classes <i>K. Raptis</i>

Γ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ – HISTORY OF ART

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / WINTER SEMESTER	
ITX09	<p>Τέχνη και Ιστορία: Αναπαραστάσεις της ιστορίας στην τέχνη του 20ού και του 21ου αιώνα I</p> <p><i>E. Αλεξιάκη</i></p> <p>Art and History: Representations of History in 20th and 21st Century Art I</p> <p><i>E. Alexaki</i></p>
ITX11	<p>Μεθοδολογία εκπόνησης εργασίας για τις αστικές και λαϊκές τέχνες στη σύγχρονη πόλη</p> <p><i>Δ. Παυλόπουλος (σε συνεργασία με τον Αναπλ. Καθηγητή Γ. Κούζα)</i></p> <p>Methodology on paper for urban and folk arts in the modern city</p> <p><i>D. Pavlopoulos (collaboration with Associate Professor G. Kouzas)</i></p>

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ / SPRING SEMESTER	
ITX10	<p>Τέχνη και Ιστορία: Αναπαραστάσεις της ιστορίας στην τέχνη του 20ού και του 21ου αιώνα II</p> <p><i>E. Αλεξιάκη</i></p> <p>Art and History: Representations of History in 20th and 21st Century Art II</p> <p><i>E. Alexaki</i></p>
ITX17	<p>Μιλάνο: ο κόσμος του Leonardo da Vinci</p> <p><i>I. Ασημακοπούλου</i></p> <p>Milan and the world of Leonardo da Vinci</p> <p><i>I. Assimakopoulou</i></p>

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

**A. ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ –
MODERN AND CONTEMPORARY GREEK HISTORY**

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΑΚΗΣ (σε συνεπικουρία με τον Δρ. Χρήστο Τριανταφύλλου)

VANGELIS KARAMANOLAKIS (in collaboration with Dr. Christos Triantafyllou)

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: Ποιος μπορεί να μιλάει για το παρελθόν; Ιστορικοί και ιστορία στον ελληνικό 20ό αιώνα

Subject: Who can talk about the past? Historians and History in the Greek 20th Century

Περίληψη: Ποιος/α θεωρείται σήμερα ιστορικός στην ελληνική κοινωνία; Ποιος/α νομιμοποιείται να μιλά για το παρελθόν με έναν έγκυρο λόγο και τι σημαίνει «έγκυρος λόγος» στο εκάστοτε ιστορικό πλαίσιο; Πώς διαμορφώθηκε η επαγγελματική ταυτότητα των ιστορικών και τι ρόλο έπαιξε σε κάθε χρονική περίοδο; Πώς συνδέεται αυτή η ταυτότητα με τις αντιλήψεις που κυριάρχησαν και κυριαρχούν για την ιστορία στο δημόσιο πεδίο, και πώς συνομιλεί με άλλους φορείς και δρώντες που εκφέρουν λόγο για το παρελθόν; Πώς λειτούργησαν και λειτουργούν οι ανταγωνιστικοί λόγοι για το παρελθόν και ποια η θέση των ιστορικών σε αυτή τη διαδικασία;

Το σεμινάριο θέτει στο επίκεντρό του τη συγκρότηση της έννοιας του/της ιστορικού ως διακριτής επιστημονικής ιδιότητας, ως επαγγέλματος και ως κοινωνικού δρώντα, από τις αρχές του 20ού αιώνα έως σήμερα. Με βάση τη διαπίστωση ότι η ιδιότητα του/της ιστορικού συγκροτήθηκε ως ξεχωριστό ακαδημαϊκό και επιστημονικό πεδίο στο τελευταίο τέταρτο του 20ού αιώνα στην Ελλάδα και μέσα κυρίως από το παράδειγμα της νεοελληνικής ιστορίας, θα επιχειρήσει να κατανοήσει αυτή τη διαφορετική χρονικότητα συγκριτικά με τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Το σεμινάριο θα ξεκινήσει από τη σταδιακή αναγνώριση της αυτονομίας της νεοελληνικής ιστορίας από τις κλασικές και βυζαντινές σπουδές, ενώ θα επικεντρωθεί στη διαμόρφωση της έννοιας του εθνικού ιστορικού και στο ρήγμα που σήμαινε η μεσοπολεμική εμφάνιση των μαρξιστικών ιδεών, καθώς και στη συνέχεια οι μεταπολεμικές πολιτικές διαιρέσεις. Ως προς τη Μεταπολίτευση, το βάρος θα δοθεί όχι μόνο στην ανάδειξη της ιδιότητας του ιστορικού, αλλά και στη διαμόρφωση μιας

δυναμικής ιστορικής κοινότητας σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των ιστορικών σπουδών.

Σε κάθε περίπτωση, η διαμόρφωση της ιδιότητας του/της ιστορικού συνέβη σε ένα συνεχή διάλογο με τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις, τις μεταβολές της νεοελληνικής ιστοριογραφίας αλλά και τα ευρωπαϊκά παράλληλα. Συνεπώς, στο σεμινάριο θα εξεταστεί όχι μόνο το πεδίο της ακαδημαϊκής ιστοριογραφίας, αλλά και οι διαφορετικές προσλήψεις της έννοιας «ιστορικός», ο δημόσιος λόγος και οι πρακτικές σχετικά με τη μελέτη της ιστορίας, οι μηχανισμοί παραγωγής, κατανάλωσης και διάχυσης του ιστορικού λόγου, καθώς και ο ρόλος διαφορετικών δρώντων (θεσμών, φορέων, ατόμων, ομάδων, κομμάτων κ.ο.κ.) στην ιστορικοποίηση του απώτερου και πρόσφατου εθνικού παρελθόντος.

Summary: Who is considered a historian in Greek society today? Who is legitimized to speak about the past in an authoritative discourse and what does “authoritative discourse” mean in a given historical context? How was the professional identity of historians shaped and what role did it play in each time period? How does this identity relate to the conceptions of history that have dominated and are dominant in the public sphere, and how does it converse with other actors and agents who give discourse about the past? How did competing discourses about the past work, how do they work today, and what is the place of historians in this process?

The seminar focuses on the formation of the concept of the historian as a distinct scientific capacity, as a profession and as a social actor, from the beginning of the 20th century to the present day. Given that the status of historian was constituted as a distinct academic and scientific field in the last quarter of the 20th century in Greece and mainly through the example of modern Greek history, it will attempt to understand this different temporality in comparison with the countries of Western Europe.

The seminar will begin with the gradual recognition of the autonomy of modern Greek history from classical and Byzantine studies; it will focus on the formation of the concept of the national historian and on the rupture marked by the interwar emergence of Marxist ideas, and subsequently by the postwar political divisions. With regard to the *Metapolitefsi*, the emphasis will be placed not only on the emergence of the status of the historian, but also on the formation of a dynamic historical community in conjunction with the development of historical studies.

In any case, the formation of the status of historian occurred in a continuous dialogue with political and social developments, with changes in modern Greek historiography

and with European parallels. Therefore, the seminar will examine not only the field of academic historiography, but also the different perceptions of the concept of “the historian”, the public discourse and practices related to the study of history, the mechanisms of production, consumption and dissemination of historical discourse, as well as the role of different actors (institutions, individuals, groups, parties, and so on) in the historicization of the distant and recent national past.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Avgeridis, Manos, “Debating the Greek 1940s: histories and memories of a conflicting past since the end of the Second World War”, *Historein* 16:1-2 (2017), <https://doi.org/10.12681/historein.9400>.
- Berger, Stefan (επιμ.), *The Engaged Historian. Perspectives on the Intersections of Politics, Activism and the Historical Profession*, Νέα Υόρκη/Οξφόρδη, Berghahn Books 2019.
- Berger, Stefan, “Professional and Popular Historians, 1800-1900-2000”, στο Barbara Korte – Sylvia Paletschek (επιμ.), *Popular History Now and Then. International Perspectives*, Bielefeld, Transcript 2012, σ. 13-29.
- Dosse, François, *Η ιστορία σε ψίχουλα. Από τα Annales στη «νέα ιστορία»*, μτφρ. Αγγελική Βλαχοπούλου, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 2000.
- Hobsbawm, Eric, *Συναρπαστικά χρόνια. Μια ζωή στον 20ό αιώνα*, μτφρ. Σταματίνα Μανδηλαρά, Αθήνα, Θεμέλιο 2010.
- Howsam, Leslie, *Past into Print. The Publishing of History in Britain, 1850-1950*, Λονδίνο/Τορόντο, The British Library/University of Toronto Press 2009.
- Iggers, Georg – Wang, Edward – Mukherjee, Supriya, *Παγκόσμια ιστορία της σύγχρονης ιστοριογραφίας*, μτφρ. Πελαγία Μαρκέτου, Αθήνα, Νεφέλη 2015.
- Karamanolakis, Vangelis, “Who is the Historian? The Formation of Modern Greek History and the Historical Community in the Short Twentieth Century”, *Historein* 19/2 (2021), <https://doi.org/10.12681/historein.25282>.
- Καραμανωλάκης, Βαγγέλης, *Ανεπιθύμητο παρελθόν. Οι φάκελοι κοινωνικών φρονημάτων στον 20ό αιώνα και η καταστροφή τους*, Αθήνα, Θεμέλιο 2019.
- Karamanolakis, Vangelis, “The History of the University of Athens and Its Contribution to the Formation of the National Past (1837–1974)”, *Annali di Storia delle Universita Italiane* 2:20 (2016), σ. 53-71.
- Καραμανωλάκης, Βαγγέλης – Couroucli, Maria – Σκλαβενίτης, Τριαντάφυλλος (επιμ.), *Συναντήσεις της ελληνικής με τη γαλλική ιστοριογραφία από τη Μεταπολίτευση*

- έως σήμερα, Αθήνα, École française d'Athènes/ Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών/ Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού 2015.
- Karamanolakis, Vangelis, "Greece", στο I. Porciani – L. Raphael (επιμ.), *Atlas of European Historiography. The Making of a Profession, 1800–2005*, Λονδίνο, Palgrave Macmillan 2010, σ. 108-110.
- Κιουσοπούλου, Τόνια, «Οι βυζαντινές σπουδές στην Ελλάδα», στο Όλγα Γκράτζιου-Αναστασία Λαζαρίδου (επιμ.), *Από τη Χριστιανική συλλογή στο Βυζαντινό Μουσείο*, Αθήνα 2006, σ. 25-35.
- Κιουσοπούλου, Τόνια, «Η πρώτη έδρα βυζαντινής ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών», *Μνήμων* 15 (1993), 257-276.
- Κιτρομηλίδης, Πασχάλης – Σκλαβενίτης, Τριαντάφυλλος (επιμ.), *Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας, 1833-2002. Δ' διεθνές συνέδριο ιστορίας. Πρακτικά*, 2.τ., Αθήνα, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών 2004.
- Kouki, Eleni, "Rupture or Continuity? Revisiting the Basic Themes of the Historiography of the 21 April Dictatorship", *Historein* 19/2 (2021), <https://doi.org/10.12681/historein.23213>.
- Κουλούρη, Χριστίνα – Λούκος, Χρήστος, *Τα πρόσωπα του Καποδίστρια. Ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας και η νεοελληνική ιδεολογία (1831-1996)*, Αθήνα, Πορεία 2012 (1η εκδ. 1996).
- Λιάκος, Αντώνης, *Ο ελληνικός 20ός αιώνας*, Αθήνα, Πόλις 2019, σ. 639-644 (κεφάλαιο: «Πώς είδαν οι Έλληνες την ιστορία τους στον 20ό αιώνα»).
- Liakos, Antonis, "Modern Greek Historiography (1974–2000): The Era of Tradition from Dictatorship to Democracy," στο Ulf Brunnbauer (επιμ.), *(Re)Writing History: Historiography in Southeast Europe after Socialism*, Münster, LIT 2004, σ. 351-78.
- Mandler, Peter, *History and National Life*, Λονδίνο, Profile Books 2002.
- Novick, Peter, *That Noble Dream. The 'Objectivity Question' and the American Historical Profession*, Cambridge University Press 2020 (1η εκδ. 1988).
- Pfitzer, Gregory, *Popular History & the Literary Marketplace, 1840-1920*, Amherst, University of Massachusetts Press, 2008.
- Stathis, Panagiotis, "The Historiography of the Greek Revolution of 1821: From Memoirs to National Scholarly History, 1821–1922", *Historein* 19/2 (2021), <https://doi.org/10.12681/historein.18371>.
- Τριανταφύλλου, Χρήστος, «'Πολιτισμένα περιοδικά' και 'ιστορία με ορθάνοιχτα μάτια':

Μια πρώτη προσέγγιση στην εκλαϊκευτική ιστοριογραφία της Μεταπολίτευσης», *Μνήμων* 40 (2023), σ. 195-202.

Triantafyllou, Christos, “Collective Memory and Political Mythologies: Eleftherios Venizelos in Greek Postwar Historiography, 1945–1967”, *Historiein* 19/2 (2021), <https://doi.org/10.12681/historiein.18103>.

Winter, Jay – Prost, Antoine, *The Great War in History. Debates and Controversies*, Cambridge University Press 2006.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΚΟΝΟΡΤΑΣ / PARASKEVAS KONORTAS

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: Η οθωμανική εξουσία από την σκοπιά των χρονικών των συντεταγμένων στην ελληνική γλώσσα (β' μισό 15ου-τέλη 16ου αιώνα).

Subject: The Ottoman administration through chronicles written in Greek language (ca. 1453-ca. 1600).

Περίληψη: Το σεμινάριο θα εστιάσει στην εικόνα που αποδίδουν για την οθωμανική εξουσία τα χρονικά που έχουν συνταχθεί σε ελληνική γλώσσα και τα οποία καλύπτουν την περίοδο από την άλωση της Κωνσταντινούπολης μέχρι και τα τέλη περίπου του 16ου αιώνα (ενδεικτικά αναφέρονται πέρα από τους τέσσερις χρονικογράφους της Άλωσης (Δούκας, Σφραντζής, Χαλκοκονδύλης, Κριτόβουλος), η «Έκθεσις χρονική» (γύρω στο 1543), η «Πατριαρχική Κωνσταντινουπόλεως Ιστορία» (1578) και το «Χρονικό του Ψευδοδωροθέου» (τέλος του 16ου αιώνα). Ειδικότερα θα μελετηθεί ο τρόπος με τον οποίον αποδίδεται στα παραπάνω κείμενα η δομή και η θεσμική οργάνωση, η οικονομία και η κοινωνία του οθωμανικού κράτους. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στο ζήτημα της πολιτικής ιδεολογίας, δηλαδή στη θεώρηση των Οθωμανών ως «αλλόπιστων», «δυναστών», «καταστροφών του πολιτισμού» ή αντίθετα ως «οργάνων της Θείας Πρόνοιας» ή «νομίμων κατόχων της εξουσίας». Οι διαφορετικές προσεγγίσεις των χρονικογράφων στα παραπάνω ζητήματα φαίνεται να τελούν σε άμεση συνάρτηση αφενός μεν με το αν πρόσκεινται στην Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία («Ενωτικοί») ή αντίθετα στο Ορθόδοξο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, αφετέρου δε με την χρονική στιγμή κατά την οποία συνέθεσαν τα κείμενά τους. Είναι αυτονόητη η διασταύρωση των παραπάνω με την βοήθεια της υπάρχουσας βιβλιογραφίας της σχετικής με την οργάνωση και συγκρότηση του οθωμανικού κράτους, καθώς και με την θέση των ορθόδοξων υπηκόων των σουλτάνων μετά την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Summary: The seminar will focus on the information provided about the Ottoman administration by the Greek chronicles that cover the period from ca. 1453 till around the end of the 16th century. As indicative examples, except the four “chronicles relating the Fall of Constantinople” (Ducas, Sphrantzes, Chalcocondylas, Critobulus) we mention the “Ecthesis Chronica” (ca 1543), the “Historia Patriarchica Constantinopoleos” (1578)

and the “Chronicle of Pseudo-Dorotheos” (end of the 16th century). The main field of research will cover the institutions of the Ottoman state, the Ottoman economy and society as they appear through the above mentioned texts. Particular attention will be accorded on matters of political ideology: were the Ottoman sultans considered through those chronicles as “infidels”, “oppressors” or “destroyers of civilization” or on the contrary as “instruments of Divine Providence” and “legal monarchs”? The different approaches of the chroniclers on such matters seem to depend on their attachment on the Roman Catholic Church (“Unionists”) or on the contrary on the Orthodox Patriarchate of Constantinople. They also depend on the time the texts under question were composed. The above mentioned issues will be studied with the support of the existing secondary bibliography on matters such as the organization of the Ottoman state and society as well as the status of the Orthodox subjects of the Ottoman sultans after the fall of the Byzantine Empire.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selective Bibliography

(Ο κατάλογος ακολουθεί το λατινικό αλφάβητο/The list follows the latin alphabet.
Δεν περιλαμβάνονται οι πρωτογενείς πηγές/Primary sources are not included)

Χρυσός, Ε. (εκδ.), *Η άλωση της Πόλης*, Αθήνα 1999.

Crowley, R., *Constantinople. The Last Great Siege, 1453*, Λονδίνο 2005.

Ιναλτζίκ, Χ., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Η κλασική εποχή, 1300-1600*, μτφρ. Μιχάλης Κοκολάκης, Αθήνα 1995.

Iorga, N., *Το Βυζάντιο μετά το Βυζάντιο*, μτφρ Γιάννης Καράς, Αθήνα 1989.

Κιουσοπούλου, Τ. (εκδ.), *1453. Η άλωση της Κωνσταντινούπολης και η μετάβαση από τους μεσαιωνικούς στους νεότερους χρόνους*, Ηράκλειο 2005.

Κονόρτας, Π., «Η οθωμανική κρίση του τέλους του ΙΣΤ΄ αι. και το Οικουμενικό Πατριαρχείο», *Τα Ιστορικά*, 3 (1985), σελ. 45-76.

Laurent, V., “Les premiers patriarches de Constantinople sous domination turque (1454-1476)», *Revue des Etudes Byzantines*, 26 (1968), σελ. 229-263.

Nicolle, D., *Constantinople 1453: the End of Byzantium*, Οξφόρδη 2000.

Πατρινέλλης, Χ., «Χρονολογικά ζητήματα της πατριαρχείας του Ιερεμίου Α΄(1522-1546)», *Μνημοσύνη*, 1 (1967), σελ. 249-262).

Ράνσιμαν, Σ., *Η Μεγάλη Εκκλησία εν αιχμαλωσία*, μτφρ. Νικόλαος Παπαρρόδου, Αθήνα 1979.

Shaw, S., *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey* (τ. 1), Κέμπριτζ Cambridge

University Press, 1976.

Τωμαδάκης, Ν., *Περί αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως 1453*, Θεσσαλονίκη 1993.

Ζαχαριάδου, Ε., «Η πατριαρχεία του Διονυσίου Β΄ σε μια παραλλαγή του Ψευδο-Δωροθέου», *Θησαυρίσματα*, 1 (1962), σελ. 142-161.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΟΥΜΑΣ / MANOLIS KOUMAS

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: Η Ελλάδα και η Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου

Subject: Greece and the Middle East during the Cold War

Περίληψη: Το μάθημα εξετάζει την ελληνική πολιτική στη Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Το διάστημα αυτό η ελληνική μεσανατολική πολιτική υπαγορεύτηκε από μια σειρά πολιτικών, οικονομικών και στρατηγικών συλλογισμών: την ανάγκη προστασίας των συμφερόντων του Αιγυπτιώτη ελληνισμού και των Ελληνορθόδοξων Πατριαρχείων της Αλεξάνδρειας και των Ιεροσολύμων· την προσπάθεια εξασφάλισης της υποστήριξης των αραβικών κρατών στον ΟΗΕ (κυρίως, αλλά όχι μόνο) για το κυπριακό ζήτημα· την πρόσληψη της θέσης του Ισραήλ στο διεθνές/διπολικό σύστημα από τις ελληνικές κυβερνήσεις· την αίσθηση ότι η στρατηγική σημασία της Ελλάδας θα ενισχυόταν εάν έπαιζε ρόλο προγεφυρώματος ανάμεσα στο δυτικό κόσμο και στη Μέση Ανατολή· και την ανάγκη προώθησης των ελληνικών οικονομικών συμφερόντων στην περιοχή. Στο πλαίσιο του μαθήματος, οι φοιτητές θα πρέπει να παρουσιάσουν τις σχετικές συζητήσεις στην ιστοριογραφία και να διενεργήσουν έρευνα σε πρωτογενές αρχειακό υλικό (κρατικά αρχεία, προσωπικά αρχεία, Τύπος κλπ.).

Summary: This course will address Greek policy in the Middle East during the Cold War era. Greek policy had been determined by a mixture of political, strategic and regional factors: the Greek security problem; the need to secure the Arab votes concerning the Greek interests before the United Nations (with special emphasis on the Cyprus problem); the existence of the Greek Orthodox Patriarchates of Jerusalem and Alexandria; commercial and economic interests in the Eastern Mediterranean; and the need to take into account the position of the Greek community of Alexandria. The students are expected to become familiar with the historiographical debates and carry out research in primary sources (state archives, personal papers, the Press etc.).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία / Selected Bibliography

Αθανασοπούλου, Εκάβη, *Σύμμαχοι αλλά όχι φίλοι: ΗΠΑ-Τουρκία, 1979-1990*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2013.

- Εμμανουηλίδης, Εμμανουήλ Αντ., *Οι σχέσεις της Ελλάδας με τον αραβικό και μουσουλμανικό κόσμο, 1974-1981*, Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2017.
- Hatzivassiliou, Evanthis, *Greece and the Cold War: Frontline State, 1952-1967*, London: Routledge, 2006.
- Κούμας, Μανόλης, *Δεκαετία πολέμων: διλήμματα της ελληνικής διπλωματίας, 1940-1949*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2022.
- Nachmani, Amikam, *Israel, Turkey, and Greece: Uneasy Relations in the East Mediterranean*, London: Frank Cass, 1987.
- Νταλαχάνης, Άγγελος, *Ακυβέρνητη πολιτεία: οι Έλληνες στην Αίγυπτο, από την κατάργηση των προνομίων στην έξοδο, 1937-1962*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2015.
- Σακκάς, Γιάννης, *Η Ελλάδα, το Κυπριακό και ο αραβικός κόσμος, 1947-1974*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 2012.
- Χαρίτος, Γαβριήλ, *Κύπρος, το γειτονικό νησί: το Κυπριακό μέσα από τα Κρατικά Αρχεία του Ισραήλ, 1946-1960*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2018.
- Χειλά, Ειρήνη, «Η αραβο-ισραηλινή διαμάχη και η ελληνική εξωτερική πολιτική», στο: Δ. Κώνστας και Χ. Τσαρδανίδης (επιμ.), *Σύγχρονη ελληνική εξωτερική πολιτική*, Αθήνα και Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλα, 1988, σσ. 359-383.
- Ρούσσοι, Σωτήρης, *Επανάσταση και εξέγερση στη Μέση Ανατολή*, Αθήνα: Gutenberg, 2022.
- Σβολόπουλος, Κωνσταντίνος, Κωνσταντίνα Ε. Μπότσιου και Ευάνθης Χατζηβασιλείου (επιμ.), *Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής στον εικοστό αιώνα: Διεθνές επιστημονικό συνέδριο Ζάππειο Μέγαρο 5-9 Ιουνίου 2007*, τόμος Β', Αθήνα: Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής», 2008.
- Σπυρόπουλος, Γεώργιος Μ., *Μέση Ανατολή: αραβο-ισραηλινή διένεξη. Ιστορία – πολιτική – διπλωματία*, Θεσσαλονίκη: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Μακεδονίας, 2011.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ / KATERINA KONSTANTINIDOU

Χειμερινό εξάμηνο/ Winter semester

Θέμα: Τι πρέπει να διαβάζουμε για την ιστορία της «Βενετοκρατίας»

Subject: What we should study about the history of the Greek territories under Venetian rule

Περίληψη: Το σεμινάριο θα εστιάσει αφενός στα ερευνητικά πεδία που έχουν αναπτυχθεί για την περίοδο της βενετικής κυριαρχίας στον ελληνικό χώρο και αφετέρου στην βιβλιογραφική έρευνα γύρω από αυτά. Η ιστορία των θεσμών, η κοινωνική ιστορία, η ιστορία της δικαιοσύνης, της οικογένειας, των έμφυλων σχέσεων, της σεξουαλικότητας είναι ορισμένες από τις θεματικές που έχουν διερευνηθεί τις τελευταίες δεκαετίες. Υπό αυτούς τους όρους, η σύνθεση των εργασιών που αφορούν την υπό εξέταση περίοδο, απαιτεί την εξοικείωση με τη βιβλιογραφία που μελετά αντίστοιχες θεματικές της βενετικής ιστορίας όπως επίσης της κοινωνικής ανθρωπολογίας, της ιστορίας του δικαίου, της ιστορία ιατρικής κ.ά. στο πλαίσιο της διεπιστημονικής προσέγγισης του αντικειμένου.

Summary: The seminar will focus on the one hand on the research fields that have been developed on the period of Venetian rule in Greece and on the other hand on the bibliographical research around them. The history of institutions, social history, the history of justice, family, gender, sexuality are some of the topics that have been explored in recent decades. Under these conditions, the synthesis of the works of the period under consideration requires familiarity with the literature on corresponding themes of Venetian history as well as with social anthropology, the history of law, the history of medicine etc. in the context of an interdisciplinary approach to the subject.

Ενδεικτική βιβλιογραφία/ Selective bibliography

Δ. Αρβανιτάκης, *Κοινωνικές αντιθέσεις στην πόλη της Ζακύνθου. Το Ρεμπελιό των Ποπολάρων (1628)*, Αθήνα 2001.

Er. R. Dursteler (επιμ.), *A Companion to Venetian History, 1400–1797*, Leiden-Λονδίνο 2013.

J. Ferraro M., *Marriage Wars in Late Renaissance Venice*, Οξφόρδη 2001

C. Ginzburg, *Το τυρί και τα σκουλίκια. Ο κόσμος ενός μυλωνά του 16ου αιώνα*, μτφρ. Β.

- Κουρεμένος, επιμ. Δήμητρα Τουλάτου, Αθήνα 2008.
- D. Hacke, *Women, Sex and Marriage in Early Modern Venice*, Ashgate 2004.
- J. Henderson, *The Renaissance Hospital. Healing the Body and Healing the Soul*, New Heaven-Λονδίνο 2006.
- S. McKee, *Uncommon Dominion. Venetian Crete and the Myth of Ethnic Purity*, Φιλαδέλφεια 2000.
- Ed. Muir, G. Ruggiero, *Microhistory and the Lost Peoples of Europe*, Βαλτιμόρη, Λονδίνο 1991.
- Αν. Παπαδιά-Λάλα, «Η Βενετοκρατία στον ιστοριογραφικό λόγο. Αντιλήψεις και ερμηνευτικές προσεγγίσεις», *Πρακτικά του Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας: Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας. 1833-2002*, τ. Β', Π. Μ. Κιτρομηλίδης - Τρ. Σκλαβενίτης (επιμ.), Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, Αθήνα 2004, σ. 553-572.
- Cl. Povoio, *L' intrigo dell'onore. Poteri e istituzioni nella Repubblica di Venezia tra Cinque e Seicento*, Βερόνα 1997
- G. Ruggiero, *Binding Passions. Tales of Magic, Marriage and Power at the End of the Renaissance*, Νέα Υόρκη, Οξφόρδη 1993.
- N. Zemon Davis, *Fiction in the Archives. Pardon Tales and their Tellers in Sixteenth Century France*, Stanford University Press 1990.

ΒΑΣΩ ΣΕΙΡΗΝΙΔΟΥ / VASO SEIRINIDOU

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: Η οικονομία της βίας και ο κόσμος των όπλων στον ελληνικό χώρο (17ος-19ος αι.)

Subject: The economy of violence and the world of arms in the Greek lands (17th-19th c.)

Περίληψη: Στο σεμινάριο θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε την ιστορία του υπό οθωμανική κυριαρχία ελληνικού κόσμου υπό το πρίσμα του υπάρχοντος καθεστώτος βίας και των μεταβολών που γνώρισε κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης. Θα εξετάσουμε τη βία ως μέσο επιβολής, υποταγής και κατάκτησης, αλλά και ως λογική διακυβέρνησης και συγκρότησης οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών σχέσεων, καθώς και ως πολιτισμική πρακτική. Στο πλαίσιο αυτό θα ασχοληθούμε ιδιαίτερα με τον «κόσμο των όπλων» και θα ξανασυζητήσουμε από τη σκοπιά νεώτερων συμβολών το ζήτημα του κλεφταρματολισμού και των άτακτων στρατιωτών κατά την επανάσταση.

Summary: In this seminar we will attempt to approach the history of the Greek world under Ottoman rule through the prism of the prevailing regime of violence and the transformations it underwent during the Greek Revolution. We will examine violence both as a means of imposition, subjugation and conquest, and as a logic of governance and the constitution of economic, social and political relations, as well as a cultural practice. In this context, we will pay particular attention to the 'world of arms' and will revisit from the perspective of more recent contributions issues concerning the klephts and the armatoloi, as well as the irregular soldiers of the Greek Revolution.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Απ. Βακαλόπουλος, *Τα ελληνικά στρατεύματα του 1821. Οργάνωση, ηγεσία, τακτική, ήθη, ψυχολογία*, Θεσσαλονίκη 1991.
- K. Barkey, *Bandits and Bureaucrats. The Ottoman Route to State Centralization*, Νέα Υόρκη 1994.
- M. Broers, *Napoleon's Other War: Bandits, Rebels and their Pursuers in the Age of Revolutions*, Οξφόρδη 2010.
- Σ. Δαμιανάκος, *Ήθος και πολιτισμός των επικίνδυνων τάξεων στην Ελλάδα*, Αθήνα 2005

- T. U. Esmer, «Economies of Violence, Banditry and Governance in the Ottoman Empire Around 1800», *Past and Present* 224 (2014), 164-199.
- Th. Gallant, «Revolutions and Regimes of Violence», *Historein* 15/2 (2015), 30-40.
- Κ. Ν. Θεοτοκάς, Ν. Γ. Κοταρίδης, *Η οικονομία της βίας. Παραδοσιακές και νεωτερικές εξουσίες στην Ελλάδα του 19ου αιώνα*, Αθήνα 2006.
- Ν. Θεοτοκάς, Δ. Τζάκης, «Εισαγωγή: Ο Χρήστος Βυζάντιος και το ζήτημα του εθνικού στρατού», στο: Χρήστος Βυζάντιος, *Ιστορία του τακτικού στρατού, 1821-1833*, επιστ. επιμέλεια-σχόλια, Ν. Θεοτοκάς, Δ. Τζάκης, Αθήνα 2020.
- S. Scheipers, *Unlawful Combatants: A Genealogy of the Irregular Fighter*, Οξφόρδη 2015.
- Β. Σειρηνίδου, «Βία, έγκλημα και ποινική δικαιοσύνη στην επαναστατημένη Ελλάδα», στο: Κ. Κωστής, Η. Κολοβός (επιμ.), *Κατανοώντας τον πόλεμο της Ανεξαρτησίας*, Αθήνα: Πατάκης, 2022, σ. 203-227.
- Π. Στάθης, «Αρματολισμός: χριστιανοί ένοπλοι στην υπηρεσία των Οθωμανών», στο: Β. Παναγιωτόπουλος (επιμ.), *Ιστορία του νέου ελληνισμού, 1770-2000*, τ. 2, Αθήνα 2003, σ. 339-360.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ / DIMITRA LAMPROPOULOU

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: Ιστορία των γυναικών στην Ελλάδα του εικοστού αιώνα

Subject: Women's History in Twentieth-Century Greece

Περίληψη: Το σεμινάριο εξετάζει τον ελληνικό εικοστό αιώνα μέσα από τον φακό της ιστορίας των γυναικών. Εντάσσοντας την ελληνική ιστοριογραφία γύρω από τις γυναίκες και το φύλο στο εγχώριο και το διεθνές πλαίσιο της, επικεντρώνεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες ζωής του γυναικείου πληθυσμού, στους προβληματισμούς για τη θέση των γυναικών και τις παρεμβάσεις για τη βελτίωσή της, στις αναπαραστάσεις για τις γυναίκες και το μετασχηματισμό τους, στις διεκδικήσεις των γυναικών για ίσα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα, στις συνέπειες που οι πολιτικές αλλαγές, οι πόλεμοι, οι κοινωνικές και πολιτισμικές διαδικασίες του περασμένου αιώνα είχαν πάνω στις ζωές τους και στους τρόπους με τους οποίους οι ίδιες οι γυναίκες συνέβαλαν στη διαμόρφωση της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας.

Θα ερευνήσουμε τις ιστορικές μεταβολές στην οικογένεια, την εκπαίδευση και την εργασία, οι οποίες ήταν καθοριστικές για τις γυναίκες και τις σχέσεις ανάμεσα στα φύλα, τις ποικίλες εκδοχές δημόσιων παρεμβάσεων των γυναικών, τη συμμετοχή τους σε διαφορετικά κοινωνικά και πολιτικά κινήματα, όπως το φεμινιστικό, τις κύριες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που αφορούν τη θέση και τα δικαιώματά τους. Καθώς το σεμινάριο καλύπτει το ευρύ χρονικό ανάπτυγμα του εικοστού αιώνα, θα μας απασχολήσουν οι συνέχειες και οι αλλαγές ανάμεσα σε διαφορετικές υποπεριόδους του και θα ανιχνεύσουμε πιθανές διαφορετικές περιοδολογήσεις του που προκύπτουν από ερωτήματα σχετικά με τις θεματικές που θα εξετάσουμε.

Θεμελιώδης στη μελέτη της ιστορίας των γυναικών είναι η αναλυτική κατηγορία του φύλου, η οποία θα αποτελέσει το θεωρητικό υπόστρωμα του σεμιναρίου από κοινού με άλλες αναλυτικές κατηγορίες που γεννούν την κοινωνική διαφορά, όπως είναι η κοινωνική τάξη, η ηλικία, η σεξουαλικότητα και η εθνοπολιτισμική ομάδα. Η ιστοριογραφία που ανέδειξε και μελέτησε τις ιστορικές τροχιές των γυναικών μέσα από τις παραπάνω αναλυτικές κατηγορίες αποτελεί η ίδια μια από τις πιο σημαντικές όψεις της ιστορίας των γυναικών, μιας και διεύρυνε την ιστορική έρευνα καταδεικνύοντας πώς το φύλο επέδρασε στο σχηματισμό των ταξικών σχέσεων και των οικογενειακών ιεραρχιών, της εθνικής ταυτότητας, της κοινωνικής διαμαρτυρίας και της πολιτικής. Στο σεμινάριο θα επιμείνουμε στην ανάλυση, αφενός, αυτής της

ιστοριογραφίας, αφετέρου, ιστορικών τεκμηρίων που θα μας δώσουν τη δυνατότητα να ιστορικοποιήσουμε τόσο τις οπτικές γωνίες των ίδιων των γυναικών όσο και λόγους, θεσμούς και πρακτικές στο πλαίσιο των οποίων εντάχθηκαν και διαμορφώθηκαν οι ζωές και οι κοινωνικές σχέσεις τους. Μια ιδιαίτερη πλευρά του σεμιναρίου θα είναι η προσπάθεια να χαρτογραφήσουμε δράσεις των γυναικών σε περιόδους οι οποίες ελάχιστα έχουν μελετηθεί από αυτή την άποψη, όπως είναι οι πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες.

Μέσα από την εντατική συζήτηση στην τάξη πάνω σε επιλεγμένη βιβλιογραφία, την ομαδική δουλειά, την εξάσκηση στη συγγραφή ενός σύντομου βιβλιογραφικού σχολίου και, κυρίως, μιας ερευνητικής εργασίας πάνω σε πρωτογενείς πηγές, το σεμινάριο προσφέρει στις φοιτήτριες και τους φοιτητές τη δυνατότητα να προσεγγίσουν με διαφορετικό τρόπο τον ελληνικό εικοστό αιώνα και τη διαπλοκή της κοινωνικής και πολιτικής ιστορίας του με το ευρωπαϊκό και το διεθνές περιβάλλον.

Summary: The seminar examines the Greek twentieth century through the lens of women's history. Placing women's and gender history in Greece both in an international context and in the context of Greek historiography, it focuses on the changing conditions of female population, considerations about women's place in society and the public interventions for its improvement. It also looks at the representations of women and their transformation over time, their struggles for equal economic, social and political rights, the consequences that political changes, wars, social and cultural developments of the last century had on women's lives and the ways in which women themselves contributed to the shaping of modern Greek society.

We will explore the historical changes in family, education and work that were decisive for women and gender relations, the variety of women's public interventions and their participation in different social and political movements, such as the feminist movement. Additionally, we will examine the main legislative reforms concerning their status and rights. As the seminar covers the broad chronological span of the twentieth century, we will be concerned with the continuities and changes between its different sub-periods and trace possible different periodizations that arise from questions about the themes we will examine.

Fundamental to the study of women's history is the analytical category of gender, which will form the theoretical underpinning of the seminar together with other analytical categories that generate social difference, such as class, age, sexuality and ethnicity. The historiography that has highlighted and studied women's historical trajectories

through these analytical categories is itself one of the most important aspects of women's history, as it has broadened historical research by demonstrating how gender has influenced the formation of class relations and family hierarchies, national identity, social protest and politics. In this seminar we will insist on analysing both this historiography and historical evidence that will enable us to historicise both the perspectives of women themselves and the discourses, institutions and practices within which their lives and social relations were embedded and shaped. A particular aspect of the seminar will be the attempt to map women's actions in periods that have been understudied in this respect, such as the early post-war decades.

Through intensive discussions of the reading in class, group work, practice in writing a short bibliographical commentary and, most importantly, a research paper on primary sources, the seminar will offer students the opportunity to approach the Greek twentieth century and the intertwining of its social and political history with the European and international context in a different way.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective Bibliography

Allen, Ann, *Women in Twentieth-Century Europe*, Palgrave, Μπείζινγκκστόουκ και Νέα Υόρκη 2007.

Avdela, Efi, Kostis Gotsinas, Despo Kritsotaki, Dimitra Vassiliadou, "From Virginity to Orgasm: Marriage and Sexuality in Twentieth-century Greece", *Journal of Family History* 45/3 (2020), 315-333.

Avdela, Efi, *Le genre entre classe et nation. Essai d'historiographie grecque*, Éditions Syllpese, Παρίσι 2006.

Αβδελά, Έφη «Οι γυναίκες κοινωνικό ζήτημα», στο *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα*, επιμ. Χρ. Χατζηιωσήφ, Β' τόμος, Μέρος 1ο: «Ο Μεσοπόλεμος 1922-1940», Εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2002, 337-359.

Αβδελά, Έφη, «Δια λόγους τιμής». *Βία, συναισθήματα και αξίες στη μετεμφυλιακή Ελλάδα*, Νεφέλη, Αθήνα 2002.

Αβδελά, Έφη, «Το φύλο στην ιστορία: ελληνικές αναπαραστάσεις», *Μνήμων* 19 (1997), 225-232.

Αβδελά, Έφη, Αγγέλικα Ψαρρά (επιμ.), *Σιωπηρές ιστορίες. Γυναίκες και φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997.

Αβδελά, Έφη, «Ο σοσιαλισμός των "άλλων": ταξικοί αγώνες, εθνοτικές συγκρούσεις και ταυτότητες φύλου στη μετα-οθωμανική Θεσσαλονίκη», *Τα Ιστορικά* 18-19, 1993, 175-204.

- Αβδελά, Έφη, *Δημόσιοι υπάλληλοι γένους θηλυκού. Καταμερισμός της εργασίας κατά φύλα στον δημόσιο τομέα, 1908-1955*, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδας, Αθήνα 1990.
- Αβδελά, Έφη, Αγγέλικα Ψαρρά (επιμ.), *Ο φεμινισμός στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου. Μια ανθολογία*, Εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1985.
- Αστρινάκη, Ράνια, Ποθητή Χαντζαρούλα, Αθηνά Αθανασίου, *Μελέτες για το φύλο στην ανθρωπολογία και την ιστορία*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2011.
- Βαΐου, Ντίνα, *Η αθέατη εργασία των γυναικών στη συγκρότηση της πόλης. Όψεις της Αθήνας μετά τη μεταπολίτευση*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2021.
- Βαΐου, Ντίνα, Αγγέλικα Ψαρρά (επιμ.), *Εννοιολογήσεις και πρακτικές του φεμινισμού. Μεταπολίτευση και «μετά». Πρακτικά ημερίδας*, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον κοινοβουλευτισμό και τη δημοκρατία, Αθήνα 2017.
- Βαρίκα, Ελένη, *Η εξέγερση των κυριών. Η γένεση μιας φεμινιστικής συνείδησης στην Ελλάδα, 1833-1907*, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας Εμπορικής Τράπεζας Ελλάδος: Αθήνα 1987.
- Βασιλειάδου, Δήμητρα, «“Κατεστραμμένα” κορίτσια. Ηθική, γαμηλιότητα και δικαστική πρακτική στη νησιωτική Ελλάδα, 1914-1940», στο Δήμητρα Βασιλειάδου, Γλαύκη Γκότση (επιμ.), *Ιστορίες για τη σεξουαλικότητα*, Θεμέλιο, Αθήνα 2020, 103–22.
- Βασιλειάδου, Δήμητρα, *Στον τροπικό της γραφής: οικογενειακοί δεσμοί και συναισθήματα στην αστική Ελλάδα, 1850-1930*, Gutenberg, Αθήνα 2018.
- Βερβενιώτη, Τασούλα, *Η γυναίκα της Αντίστασης. Η είσοδος των γυναικών στην πολιτική*, Κουκκίδα, Αθήνα 2013.
- Bock, Gisela, *Women in European History*, transl.: Allison Brown, Blackwell, Οξφόρδη 2002.
- Γκότση, Γλαύκη, Ανδρονίκη Διαλέτη, Ελένη Φουρναράκη (επιμ.), *Το φύλο στην Ιστορία. Αποτιμήσεις και παραδείγματα*, Ασίνη, Αθήνα 2015.
- Καντσά, Βενετία (επιμ.), *Η μητρότητα στο προσκήνιο. Σύγχρονες έρευνες στην ελληνική εθνογραφία*. Αθήνα, Αλεξάνδρεια 2013.
- Καντσά, Βενετία, Βασιλική Μουτάφη, Ευθύμιος Παπαταξιάρχης (επιμ.), *Φύλο και κοινωνικές επιστήμες στη σύγχρονη Ελλάδα*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2010.
- Καραμεσίνη, Μαρία, *Γυναίκες, φύλο και εργασία στην Ελλάδα*, νήσος, Αθήνα 2021.
- Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα, *Το φύλο των δικαιωμάτων. Εξουσία, γυναίκες και ιδιότητα του πολίτη*, Νεφέλη, Αθήνα 1999.
- Παπαστεφανάκη, Λήδα, *Εργασία, τεχνολογία και φύλο στην ελληνική βιομηχανία. Η*

κλωστοϋφαντουργία του Πειραιά, 1870-1940, ΠΕΚ, Ηράκλειο 2009.

Πετροπούλου, Ιωάννα, *Έλλη Παπαδημητρίου: μια γυναίκα του 20ού αιώνα. Ο κανόνας και η παράβαση*, Ερμής, Αθήνα 2022.

Πρέκα, Μαρία, *Δασκάλες στα χρόνια τού αλυτρωτισμού. Μικρές ιστορίες μεγάλων περιπλανήσεων (1880-1913)*, Γράφημα, Αθήνα 2023.

Σαμίου, Δήμητρα, *Τα πολιτικά δικαιώματα των Ελληνίδων 1864-1952. Ιδιότητα του πολίτη και καθολική ψηφοφορία*, Σάκκουλας, Αθήνα 2013.

Χαντζαρούλα, Ποθητή, *Σμιλεύοντας την υποταγή. Οι έμμισθες οικιακές εργάτριες στην Ελλάδα το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2012.

Ψαρρά, Αγγέλικα, *«Κι έγινα μπολσεβίκα». Έμφυλοι απόηχοι του Οκτώβρη στην Ελλάδα*, Η Εφημερίδα των Συντακτών, χ.χ.

Ψαρρά, Αγγέλικα, *«Πολιτικές διαδρομές των γυναικών στην εμπόλεμη Ελλάδα (1940-1950)»*, στο *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα*, επιμ. Χρ. Χατζηιωσήφ, Δ' τόμος, Μέρος 1ο: «Ανασυγκρότηση – Εμφύλιος – Παλινόρθωση 1945-1952»», Εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009, 177-228.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΑΜΠΑΚΗΣ / KOSTAS TAMPAKIS

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: Οι επιστήμες και η τεχνολογία στην ευρωπαϊκή και ελληνική ιστορία (17ος-20ός αιώνας)

Subject: Technology and the sciences in European and Greek history (17th-20th century)

Περίληψη: Οι Φυσικές Επιστήμες και οι τεχνολογικές εφαρμογές τους έχουν αναμφίβολα επηρεάσει το ιστορικό γίνεσθαι των τελευταίων τεσσάρων αιώνων. Η πυρηνική ενέργεια, οι τηλεπικοινωνίες και η εφεύρεση της ατμομηχανής είναι μόνο κάποια από τα παραδείγματα όπου η μελέτη της φύσης καθόρισε την ιστορική πορεία κρατών και εθνών. Παρ' όλα αυτά, η ιστορία της τεχνολογίας και των Φυσικών Επιστημών συνεχίζει να θεωρείται μια 'εσωτερική' αφήγηση, η οποία αφορά μόνο ειδικούς και η οποία δεν εφάπτεται της γενικότερης ευρωπαϊκής και ελληνικής ιστορίας. Ταυτόχρονα, οι Φυσικές Επιστήμες έχουν κερδίσει την επιστημική διάκριση της 'σίγουρης γνώσης', η επίκληση της οποίας δεν χωρά αμφισβήτηση. Σπάνια, όμως, αναγνωρίζεται η αυθεντία αυτή ως το αποτέλεσμα μιας μακράς ιστορικής πορείας, της οποίας η έκβαση ούτε προκαθορισμένη ήταν, ούτε γραμμική.

Το μάθημα έχει σκοπό να περιγράψει την αμφίδρομη σχέση μεταξύ της ανάδυσης των σύγχρονων Φυσικών Επιστημών και της τεχνολογίας, και της Ευρωπαϊκής και Ελληνικής ιστορίας, από τον 17ο αιώνα μέχρι τον 20ό. Η μετάβαση από την Φυσική Φιλοσοφία στις σύγχρονες Φυσικές Επιστήμες, και οι παράλληλες τεχνολογικές εξελίξεις, θα μελετηθούν μέσω της αλληλεπίδρασης τους με την Μεταρρύθμιση, τον Διαφωτισμό, την Γαλλική Επανάσταση, και αργότερα την Βιομηχανική Επανάσταση. Η εμφάνιση των σύγχρονων χαρακτηριστικών της επιστημονικής πρακτικής θα συσχετιστεί με την εμφάνιση του σύγχρονου εθνικισμού, της αποικιοκρατίας και μετέπειτα με τους δυο Παγκόσμιους Πολέμους και τον Ψυχρό Πόλεμο.

Στο πλαίσιο αυτό, ενδεικτικά θέματα συζήτησης είναι το νόημα και το περιεχόμενο της Επιστημονικής Επανάστασης, ο Νευτωνισμός ως επιστημονική, φιλοσοφική και πολιτική θεωρία, οι θεωρίες θερμότητας και ηλεκτρισμού και η σχέση τους με την ατμομηχανή και τον τηλεγράφο, ο Δαρβινισμός και οι ευγονικές θεωρίες και η ανάπτυξη της πυρηνικής βόμβας. Ως ιστοριογραφικά θέματα, θα συζητηθούν οι σχέσεις επιστήμης και θρησκείας, οι φεμινιστικές κριτικές της επιστήμης, η επιστήμη στην τέχνη και τα ερωτήματα μεταφοράς, διάχυσης και διαμεσολάβησης στην γνώση.

Summary: The natural sciences and their technological applications have undoubtedly influenced the historical events of the last four centuries. Nuclear energy, telecommunications and the invention of the steam engine are just some examples where the study of nature has determined the historical course of states and nations. However, the history of technology and science continues to be considered an 'internal' narrative, which only concerns specialists, and which is not tangential to European and Greek history. At the same time, the natural sciences have earned the epistemic distinction of 'certain knowledge', the invocation of which is unquestionable. Rarely, however, is this authority recognised as the result of a long historical course, the outcome of which was neither predetermined nor linear.

The course aims to describe the two-way relationship between the emergence of modern science and technology, and European and Greek history, from the 17th century to the 20th. The transition from Natural Philosophy to the modern Natural Sciences, and the parallel technological developments, will be studied through their interaction with the Reformation, the Enlightenment, the French Revolution, and later the Industrial Revolution. The emergence of contemporary features of scientific practice will be related to the emergence of modern nationalism, colonialism, and later the World Wars and the Cold War.

In this context, indicative topics of discussion include the meaning and content of the Scientific Revolution, Newtonism as a scientific, philosophical and political theory, the theories of heat and electricity and their relation to the steam engine and the telegraph, Darwinism and eugenic theories and the development of the nuclear bomb.

As historiographical topics, we will also discuss the relationship between science and religion, feminist critiques of science, science in art and questions of transfer, diffusion and mediation in knowledge.

Ενδεικτική βιβλιογραφία/Selected bibliography

- Adas, M. (2018), *Machines as the measure of men: Science, technology, and ideologies of Western dominance*. Cornell University Press
- Biagioli, M., (2006), *Ο Γαλιλαίος αυλικός, Κάτοπτρο*
- Bird, K., Martin. S. (2008), *Ο θρίαμβος και η τραγωδία του Ρόμπερτ Οππενχάιμ, Τραυλός*
- Bowler, P. J. & Morus, I. R. (2022), *Η ιστορία της νεότερης επιστήμης. Μια επισκόπηση*, 2η έκδοση, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

- Burns, W. (2018), Knowledge and power: Science in world history, 2nd edition, Routledge.
- De Syon, G. (2008), Science and Technology in Modern European Life, Greenwood
- Galison, P. (2007), Τα ρολόγια του Αϊνστάιν, οι χάρτες του Πουανκαρέ: Οι αυτοκρατορίες του χρόνου, Κάτοπτρο
- Hankins, T. (1998), Επιστήμη και Διαφωτισμός, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης
- Headrick, D. (1988), The tentacles of progress: Technology transfer in the age of imperialism, 1850-1940. Oxford University Press.
- Kern, S. (2003) The culture of time and space, 1880–1918: With a new preface. Harvard University Press.
- Posket, J. (2022), Ο Δαρβίνος και ο Αϊνστάιν δεν ήταν μόνοι: Μια παγκόσμια ιστορία της επιστήμης, Διόπτρα
- Rudwick, M. (2021), Earth's Deep History How It Was Discovered and Why It Matters, University of Chicago Press
- Shapin, S., Schaffer, S. (2021), Ο Λεβιάθαν και η αεραντλία, Ροπή
- Tampakis, K. “The once and future language: Communication, terminology and the practice of science in nineteenth and early twentieth century Greece.” History of Science 53.4 (2015): 438-455.
- Tampakis, K. “To leave Parnassus and climb the rugged mountain of science: Orphanidis, poetry and science in nineteenth century Greece,” in Science and Literature: Poetry and Prose, G. N. Vlahakis and K. Tampakis, Eds. National Hellenic Research Foundation. Institute of Historical Research, 2020, pp. 67–78. (<https://anavathmis.eu/e-books/#1627533032280-dd5aa3c5-72b5>)
- Wolfe, A. (2018), Freedom’s laboratory: The Cold War struggle for the soul of science, John Hopkins University Press.
- Αραμπατζής, Θ., Γαβρόγλου, Κ. (επ), (2012), Η Κρίση στη Φυσική και η Δημοκρατία της Βαϊμάρης: Η πολιτισμική ιστορία της Κβαντικής Θεωρίας, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

ΕΥΑΝΘΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ / EVANTHIS HATZIVASSILIOU

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: Παγκοσμιοποίηση, μεταβιομηχανική εποχή, η νέα διεθνής συνεργασία και η Ελλάδα, 1965-1982

Subject: Globalization, the post-industrial era, new forms of international cooperation, and Greece, 1965-1982

Περίληψη: Το μάθημα θα εξετάσει την ανάδυση νέων πεδίων στην οργάνωση της κοινωνίας και της διεθνούς συνεργασίας: ανθρώπινα δικαιώματα, τεχνολογία (δορυφόρους, κομπιούτερ, υφαλοκρηπίδα κ.ά.), το περιβάλλον, την ενεργειακή κρίση και τις οικονομικές/νομισματικές υποθέσεις, τη διεθνή ύφεση, την τάση για πολυμερή συνεργασία. Οι άξονες αυτοί συνδυάζονταν, αντίστοιχα, με αλλαγές στα αξιακά συστήματα της ώριμης μεταπολεμικής εποχής, και συνέβαλλαν στην είσοδο του δυτικού κόσμου στην λεγόμενη «μεταβιομηχανική» εποχή. Θα εξεταστεί επίσης το βαθμός της προσαρμογής της Ελλάδας σε αυτές τις τάσεις, με αιχμή το Σύνταγμα του 1975, την εξωτερική πολιτική, την οικονομία, την πολιτιστική πολιτική. Αναμένεται από τους φοιτητές να διενεργήσουν έρευνα όχι μόνον στη βιβλιογραφία αλλά και σε πρωτογενείς πηγές, πρωτίστως στον Τύπο.

Summary: The course will discuss the emergence of new forms of social activity and international cooperation: human rights, technological developments (satellites, computers, the Seabed and others), the environment, the oil shocks, financial/economic deliberations, détente and the trend towards multilateralism. These themes also reflected changes in the value systems of the late postwar period, and contributed to the entry of the Western world into the «post-industrial» era. The course will also discuss the degree of the adjustment of Greece to these trends, focusing on the 1975 Constitution, foreign policy, the economy, culture. The students are expected to make research not only in the available bibliography, but also in primary sources, mainly the press.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective Bibliography

Chassaigne, Philippe, *Les années 1970 : fin d'un monde et origine de notre modernité*, Paris, 2008.

Ferguson, Niall, Charles S. Maier, Erez Manela, και Daniel J. Sargent (επιμ.) *The Shock of*

- the Global: the 1970s in Perspective*, Cambridge, Mass., 2010.
- Krige, John, *American Hegemony and the Postwar Reconstruction of Science in Europe*, Cambridge, Mass, 2006.
- Pedaliu, Effie G. H., «Human Rights and International Security: The International Community and the Greek Dictators», *The International History Review*, *The International History Review*, 38 (2016), σσ. 1014-1039.
- Snyder, Sarah B., *Human Rights Activism and the End of the Cold War: a Transnational History of the Helsinki Network*, New York, 2011.
- Suri, Jeremi, *Power and Protest: Global Revolution and the Rise of Detente*, Cambridge, Mass, 2003.
- Weimer, Daniel, *Seeing Drugs: Modernization, Counterinsurgency, and US Narcotics Control in the Third World, 1969-1976*, Kent, Ohio, 2011.
- Winther-Jacobsen, Kristina και Ευάνθης Χατζηβασιλείου (επιμ.), *Δος μοι πα στω και ταν γαν κινάσω: Η Δανία, το Συμβούλιο της Ευρώπης, το NATO και τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια της χούντας*, Αθήνα, 2019.
- Χατζηβασιλείου, Ευάνθης, «Ελληνικές απουσίες: η νέα ατζέντα της διεθνούς συνεργασίας και η αποκοπή της Ελλάδας από τον κόσμο, δεκαετίες 1960-1980», στο Νίκος Μαραντζίδης, Ιάκωβος Μιχαηλίδης και Ευάνθης Χατζηβασιλείου (επιμ.), *Η Ελλάδα και ο Ψυχρός Πόλεμος: επεκτείνοντας τις ερμηνείες*, Θεσσαλονίκη, 2018, σσ. 141-155.
- Χρηστίδης, Χρήστος, «Η Ευρώπη έναντι της δικτατορίας των συνταγματαρχών: η περίπτωση της ελληνικής υπόθεσης στο Συμβούλιο της Ευρώπης», στο Παύλος Σούρλας (επιμ.), *Η δικτατορία των συνταγματαρχών και η αποκατάσταση της δημοκρατίας*, Αθήνα, 2016, σσ. 405-419.

B. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ – EUROPEAN HISTORY

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ / MARIA PAPATHANASIOU

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: Η Βρετανία κατά τη βικτωριανή περίοδο

Subject: Britain in Victorian era

Περίληψη: Κατά τη λεγόμενη βικτωριανή εποχή (1837-1901 περ.), η Βρετανία, κοιτίδα της εκβιομηχάνισης, πατρίδα του πολιτικού και οικονομικού φιλελευθερισμού, και του κοινοβουλευτισμού, ανερχόμενη και εν συνεχεία κυρίαρχη αποικιακή δύναμη, υπήρξε κέντρο θεμελιωδών εξελίξεων που άσκησαν σημαντική επιρροή στο σύνολο του ευρωπαϊκού και εξω-ευρωπαϊκού κόσμου.

Στο σεμινάριο θα εστιάσουμε σε δομές, μετασχηματισμούς και τομές του κοινωνικού, οικονομικού, πολιτικού και πολιτισμικού βίου της βικτωριανής Αγγλίας: στην κοινωνική διαστρωμάτωση, στη συγκρότηση των αστικών και εργατικών τάξεων, στην ανάπτυξη και τον χαρακτήρα των αστικών κέντρων (ιδίως του Λονδίνου), σε ζητήματα πολιτικής, πολιτικών ιδεολογιών και λειτουργίας του κοινοβουλευτικού συστήματος, στα πολιτικά κόμματα, και στην ανάπτυξη πολιτικών και κοινωνικών κινημάτων, στον πολιτικό και οικονομικό ρόλο των κυρίαρχων στρωμάτων, στα ανδρικά και γυναικεία πρότυπα και στερεότυπα, στις θέσεις, τους ρόλους και τις διαδρομές ανδρών και γυναικών, στο ιδεώδες της αστικής οικογένειας, την κεντρική θέση των παιδιών στο εσωτερικό της, την αντιμετώπιση της φτώχειας και τη συνακόλουθη δράση φιλανθρωπικών οργανώσεων, στην εργασία, την καθημερινή ζωή, τους πολιτισμικούς κανόνες, τις αντιλήψεις και προσλήψεις της εποχής από τους συγχρόνους της.

Summary: During the so-called Victorian era (circa 1837-1901), Britain, the cradle of industrialization, the home of political and economic liberalism, and parliamentarism, a rising and then dominant colonial power, was the center of fundamental developments that exerted considerable influence within and beyond Europe.

The seminar will focus on aspects of the social, economic, political, cultural history of Victorian England. We will deal with the social stratification, the formation of the middle- and working classes, the development and character of urban centers (notably

London), politics, political ideologies and the functioning of the parliamentary system, with political parties, and the development of political and social movements, with male and female role models and stereotypes, the political and economic role of the ruling classes, the positions, roles and itineraries of men and women, the ideal of the bourgeois family and the central position of children within it, poverty and charities, aspects of daily work, daily life, Victorian cultural norms and perceptions.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Chase, Karen, *The spectacle of intimacy: a public life for the Victorian family*, Πρίνστον, Princeton University Press, 2000.
- Dixon, Thomas, *The invention of altruism: making moral meanings in Victorian Britain*, Οξφόρδη, Oxford University Press 2011.
- Fraser, Derek, *Urban politics in Victorian England: the structure of politics in Victorian cities*, Λονδίνο, Macmillan Press 1979.
- Hewitt, Martin, «Why the notion of Victorian Britain Does Make Sense», *Victorian Studies*, Vol. 48, No. 3 (Spring 2006), σ. 395-448.
- Gunn, Simon, *The public culture of the Victorian middle class: ritual and authority and the English industrial city*, Μάντσεστερ, Νέα Υόρκη, Manchester University Press 2007.
- Houghton, Walter, E., *The Victorian Frame of mind, 1830-1870*, Νιου Χέβεν και Λονδίνο, Yale UP c. 1985.
- Kidd, Alan, *Gender, civic culture and consumerism: middle class identity in Britain, 1800-1940*, Μάντσεστερ, Νέα Υόρκη, Manchester University Press 1999.
- Mangan, J.A., *The games ethic and imperialism: aspects of the diffusion of an ideal*, Λονδίνο, Πόρτλαντ, F. Cass περ. 1998.
- Newsome, David, *The Victorian world picture: perceptions and introspections in an age of change*, Νιου Μπράνσγουικ, Rutgers UP 1997.
- Steinbach, Susie, *Understanding the Victorians. Politics, culture and society in nineteenth-century Britain*, Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Routledge 2017.
- Thompson, F.M.L., *The rise of respectable society: a social history of Victorian Britain, 1830-1900*, Λονδίνο, Fontana Press 1988.
- Young, George Malcolm, *Victorian England: portrait of an age*, Λονδίνο, Oxford UP 1936.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡΥΣΗΣ / NIKOLAOS CHRISIS

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: Διώκουσα κοινωνία; Κατασκευή ετεροτήτων στη Μεσαιωνική Ευρώπη

Subject: A Persecuting Society? Construction of Alterities in Medieval Europe

Περίληψη: Το σεμινάριο αυτό επικεντρώνεται στις διάφορες ομάδες (θρησκευτικές, εθνοτικές, κοινωνικές κτλ.) που βρέθηκαν στο περιθώριο της ευρωπαϊκής κοινωνίας κατά τον Κεντρικό και Ύστερο Μεσαίωνα λόγω κάποιων, πραγματικών ή υποτιθέμενων, χαρακτηριστικών που τους διαφοροποιούσαν από την πλειοψηφία. Αυτό περιλάμβανε, μεταξύ άλλων, τις εβραϊκές και μουσουλμανικές κοινότητες, τους θεωρούμενους ως αιρετικούς, τους λεπρούς κ.ά. Στο σεμινάριο θα εξεταστούν οι παράγοντες που οδήγησαν στον τονισμό και τη συστηματικότερη κατηγοριοποίηση της ετερότητας κατά την περίοδο αυτή – καθώς και οι μέθοδοι περιορισμού, περιθωριοποίησης ή/και διωγμών που υπέστησαν οι ομάδες αυτές. Κεντρικό ερώτημα είναι σε ποιο βαθμό οι τάσεις αυτές οδήγησαν στη «διαμόρφωση μιας διώκουσας κοινωνίας», κατά τη διάσημη διατύπωση του Robert Ian Moore. Εξετάζονται μεταξύ άλλων η ενίσχυση των συγκεντρωτικών και γραφειοκρατικών δομών της Εκκλησίας και της κρατικής εξουσίας, ο ρόλος των λογίων, οι κοινωνικές και δημογραφικές ανακατατάξεις, και τα πνευματικά και μεταρρυθμιστικά κινήματα της περιόδου.

Summary: This seminar focuses on various (religious, ethnic, social etc.) groups that found themselves on the margins of European society during the High and Late Middle Ages on account of certain characteristics, real or alleged, that differentiated them from the majority of the population. This included, among others, the Jewish and Muslim communities, those considered as heretics, the lepers et al. The seminar will explore the factors that led to the foregrounding and the increasing categorisation of alterity during the period – as well as the methods of restriction, marginalisation and persecution that these groups faced. A central question is to what extent these observable tendencies led to the “formation of a persecuting society”, in the famous formulation of Robert Ian Moore. Among other aspects, the seminar will examine the strengthening of centralisation and the bureaucratic structures of both the Church and lay authorities, the role of intellectuals, the social and demographic transformations, the intellectual developments and the reform movements of the era.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

- P. Biller & A. Hudson (eds.), *Heresy and Literacy, 1000-1530* (Cambridge University Press, 1994).
- C. Bruschi & P. Biller (eds.), *Texts and the Repression of Medieval Heresy* (York Medieval Press, 2003).
- M. Carr, N. Chrissis & G. Raccagni (eds.), *Crusading against Christians in the Middle Ages* (Cham: Palgrave Macmillan, 2024).
- R. Chazan, *Medieval Stereotypes and Modern Antisemitism* (Berkeley: University of California Press, 1997).
- R. Chazan, *The Jews of Medieval Western Christendom, 1000-1500* (Cambridge: Cambridge University Press, 2006).
- J. Cohen, *Living Letters of the Law: Ideas of the Jew in Medieval Christianity* (Berkeley: University of California Press, 1999).
- N. Cohn, *Αγώνες για την έλευση της χιλιετούς βασιλείας του Θεού. Επαναστάτες, χιλιαστές και μυστικιστές αναρχικοί του Μεσαίωνα*, μτφρ. Β. Τομανας (Αθήνα: Νησίδες, 2006).
- J.K. Deane, *A History of Medieval Heresy and Inquisition* (Plymouth: Rowman & Littlefield, 2011).
- M. Frassetto (ed.), *Heresy and the Persecuting Society in the Middle Ages: Essays on the Work of R.I. Moore* (Brill, 2006).
- J.B. Given, *Inquisition and Medieval Society: Power, Discipline and Resistance in Languedoc* (Ithaca NY: Cornell University Press, 2001).
- A.Γ. Κοφινάκης, *Η αίρεση των Μπεγκίνων του Λανγκντόκ. Αιρετικός λόγος και ριζοσπαστικός φραγκισκανισμός. Χιλιαστικές και συνοδικές μορφές αντίστασης στην παπική εξουσία των αρχών του 14ου αιώνα* (Ηρόδοτος, 2021).
- M. Lambert, *Medieval Heresy: Popular Movements from the Gregorian Reform to the Reformation*, 3rd ed. (Blackwell, 2002).
- E. Le Roy Ladurie, *Montaillou: village Occitan, 1294-1324* (Gallimard, 1978), ελλ. μτφρ.: *Μονταγιού: ένα οξιτανικό χωριό από το 1294 έως το 1324*, μτφρ. Ε. Καλπουρτζή – Ν. Κούρκουλος (Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, 2008).
- G. Leff, *Heresy in the Later Middle Ages: The Relation of Heterodoxy to Dissent c.1250-c.1450* (Manchester: Manchester University Press, 1999).
- R.I. Moore, *The War on Heresy* (Belknap Press, 2012).
- R.I. Moore, *The Formation of a Persecuting Society*, 2nd ed. (Blackwell, 2006).

R.I. Moore, *The Origins of European Dissent*, rev. ed. (Blackwell, 1985).

D. Nirenberg, *Communities of Violence: Persecution of Minorities in the Middle Ages* (Princeton University Press, 1996).

G. Schwerhoff (Γ. Σβέρχοφ), *Η Ιερά Εξέταση*, μτφρ. Η. Τσιριγκάκης (Αθήνα: Εστία, 2010).

A. Sennis (ed.), *Cathars in Question* (York Medieval Press, 2016).

W.L. Wakefield and A.P. Evans (eds.), *Heresies of the High Middle Ages: Selected Sources Translated and Annotated* (Columbia University Press, 1969).

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΓΑΝΑΚΗΣ / COSTAS GAGANAKIS

Εαρινό εξάμηνο/ Spring semester

Θέμα: Γαλλική Επανάσταση. Μια διανοητική ιστορία

Subject: The French Revolution. An Intellectual History

Περίληψη: Σύμφωνα με τον Enzo Traverso, η επανάσταση αποτελεί «βασική αναλυτική κατηγορία στην ιστορική ερμηνεία, η οποία συνεπάγεται μια ορισμένη προσέγγιση του παρόντος». Αυτή την ιδιαίτερη δυναμική της Γαλλικής Επανάστασης ως ιστορικού γεγονότος, συλλογικής μνήμης (τοπικής, εθνικής και παγκόσμιας), και ως ιστοριογραφικού προβλήματος επιχειρεί να φωτίσει το σεμινάριο. Υιοθετείται η οπτική της διανοητικής ιστορίας, η οποία ξεπερνά τις συχνά περιοριστικές ταξινομικές λογικές της πολιτικής και κοινωνικής ιστορίας, δίνοντας ανάμεσα σε άλλα βάρος στην ιδιαίτερη δυναμική που κυφορείται από τη «συναισθηματική διάσταση» της επανάστασης. Δίνεται έμφαση στην ιστοριογραφική διαμάχη για τη φύση και την κληρονομιά της Γαλλικής Επανάστασης, όπως αυτή κλιμακώθηκε ιδιαίτερα από το 1989. Η αναθεωρητική ιστοριογραφία της «σχολής Furet» πρόταξε μιαν ερμηνευτική αιτιακή αλυσίδα η οποία συνέδεε την «τρομοκρατική λαοκρατία» των Ιακωβίνων με τον σοβιετικό ολοκληρωτισμό του 20ού αιώνα. Η αντίκρουση της αναθεωρητικής θέσης από πλειάδα ιστορικών ενισχύθηκε πρόσφατα από συγκριτικές προσεγγίσεις του πολυδύναμου επαναστατικού φαινομένου κατά τον 17ο και 18ο αιώνα, στην Αγγλία, στις αμερικανικές αποικίες του βρετανικού στέμματος, στη Γαλλία και τις «αδελφές δημοκρατίες», που ανέκυψαν υποβοηθούμενες από το ωστικό κύμα της Γαλλικής Επανάστασης. Βασική διαπίστωση της ιστορικής αποτίμησης της διαμάχης, ο κυρίαρχος παροντισμός, ο οποίος εργαλειοποιεί το ιστορικό παρελθόν για να προλάβει ανάλογες «δυσοίωνες» εξελίξεις στο παρόν.

Summary: According to Enzo Traverso, the revolution is “a basic category of historical interpretation, which entails a specific interpretation of the present”. The seminar aims to highlight the particular dynamics of the French Revolution as a historical event, collective memory (local/national/global) and as a historiographical problem. Intellectual history is chosen as the privileged interpretive tool because it often transcends the taxonomic rigidities of political and social history, among other things, by paying attention to the particular dynamics engendered by the “emotional dimension” of the Revolution. Emphasis is given to the historiographical debate on the

nature and legacy of the French Revolution, as it climaxed in 1989. The revisionist historiography of the 'school' of François Furet promoted its interpretive causal chain, linking the 'revolutionary terror' of the Jacobins to Soviet totalitarianism in the 20th century. Reaction to the revisionist thesis by numerous historians has been recently enhanced by comparative approaches to the multi-levelled revolutionary phenomenon in the 17th and 18th centuries, in England, the American colonies, France and the 'sister republics' engendered by the French Revolution. Basic conclusion from the critical overview of the debate, a dominant presentism which instrumentalizes the past in order to prevent similar 'ominous' developments in the present.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selective bibliography

- Michel Biard, Marisa Linton, *Terror. The French Revolution and its Demons*, Οξφόρδη, 2022.
- François Furet, *The French Revolution*, Οξφόρδη, 1996.
- Eric Hazan, *A People's History of the French Revolution* Λονδίνο, 2017.
- Lynn Hunt, *Politics, Culture, and Class in the French Revolution*, Oakland, 2004.
- Jonathan Israel, *Revolutionary Ideas. An Intellectual History of the French Revolution from the Rights of Man to Robespierre*, New Jersey, 2014.
- Annie Jourdan, *Νέα Ιστορία της Γαλλικής Επανάστασης*, Αθήνα, 2023.
- Georges Lefebvre, *Η Γαλλική Επανάσταση*, Αθήνα, 2003.
- Peter McPhee, *Liberty or Death. The French Revolution*, New Haven, 2016.
- Arno J. Mayer, *The Furies: Violence and Terror in the French and Russian Revolutions*, New Jersey, 2000.
- George Rudé, *The Crowd in the French Revolution*, Οξφόρδη, 1959.

ΚΩΣΤΑΣ ΡΑΠΤΗΣ / KOSTAS RAPTIS

Εαρινό εξάμηνο / Spring semester

Θέμα: Φύλο και κοινωνία στην Ευρώπη, 19ος-20ός αι.: Η περίπτωση των μεσαίων και κυρίαρχων τάξεων

Subject: Gender and Society in 19th and 20th century Europe: The case of middle and upper classes

Περίληψη: Το σεμινάριο εξετάζει τις έμφυλες διαστάσεις των ευρωπαϊκών κοινωνιών, εστιάζοντας στα μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα, δηλαδή στους ευγενείς και την αστική τάξη. Ειδικότερα, εξετάζει τη θέση ανδρών και γυναικών στα ποικίλα πεδία του οικογενειακού, κοινωνικού, πολιτικού και οικονομικού βίου, τους όρους πολιτισμικής κατασκευής και αναπαραγωγής της «ανωτερότητας» του ανδρικού ή αντίστοιχα της κατωτερότητας του γυναικείου «φύλου». Αντικείμενο του σεμιναρίου αποτελεί ακόμη η πορεία χειραφέτησης των γυναικών από καταναγκασμούς και διακρίσεις και η σταδιακή μεταμόρφωση των ανδροκρατούμενων ευρωπαϊκών κοινωνιών της νεωτερικότητας.

Summary: The seminar deals with gender aspects of european societies focusing on the middle, especially the upper middle, classes and the nobility. It examines mens' and womens' positions in family, social, political and economic life as well as the terms in which male superiority and female inferiority were being constructed and reproduced. Finally it examines the long process of womens' emancipation which gradually changed male dominated societies in modern Europe.

Ενδεικτική βιβλιογραφία/Selected Bibliography

Αβδελά Έ., Ψαρρά Α. (επιμ.), *Σιωπηρές ιστορίες: Γυναίκες και φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια 1997

Βαρίκα Ε., *Με διαφορετικό πρόσωπο: Φύλο, διαφορά και οικουμενικότητα*. Αθήνα: Κατάρτι 2000

Βασιλειάδου Δ., Γ. Γιαννιτσιώτης, Α. Διαλέτη, Γ. Πλακωτός (επιμ.), *Ανδρισμοί. Αναπαραστάσεις, υποκείμενα και πρακτικές από τη μεσαιωνική μέχρι τη σύγχρονη περίοδο*, Gutenberg, Αθήνα 2019

Χάφτον, Ό., *Ιστορία των γυναικών στην Ευρώπη (1500-1800)*, Αθήνα, Νεφέλη 2003

Anderson B., Zinsser J., *A History of their Own. Women in Europe from Prehistory to*

- the Present*, vol. II, Ν. Υόρκη, Harper Perennial 1989
- Bock G., *Women in European History*, Οξφόρδη: Blackwell, 2002
- Diemel C., *Adelige Frauen im bürgerlichen Jahrhundert. Hofdamen, Stiftsdamen, Salondamen 1800-1870*, Fischer TBV, Φρανκφούρτη 1998
- Duby G., Perrot M. (επιμ.), *A History of the Women in the West: τόμ. IV-V.*, Cambridge 1993-1994
- Των ίδιων (επιμ.), *Γυναίκες και ιστορία: Πρακτικά συμποσίου, Σορβόννη 13-14 Νοεμβρίου 1992*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα 1995
- Frader L., Rose S. (επιμ.), *Gender and Class in Modern Europe*, Cornell UP, Ithaca/Λονδίνο 1996
- Frevert U. (επιμ.), *Bürgerinnen und Bürger. Geschlechterverhältnisse im 19. Jahrhundert*, Γκέτινγκεν 1988
- Montgomery F., Collette C. (επιμ.), *The European Womens History Reader*, Λονδίνο, Routledge 2002.
- Scott J., *Feminism and History*, Οξφόρδη, OUP 1996.

B. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ – HISTORY OF ART

ΕΥΓΕΝΙΑ ΑΛΕΞΑΚΗ / EVGENIA ALEXAKI

Χειμερινό εξάμηνο/ Winter semester

Θέμα: Τέχνη και Ιστορία: Αναπαραστάσεις της ιστορίας στην τέχνη του 20ού και του 21ου αιώνα I

Subject: Art and History: Representations of History in 20th and 21st Century Art I

Περίληψη: Τι ιστορίες αφηγούνται τα έργα τέχνης; Το έργο τέχνης, το μουσείο, το μνημείο, η έκθεση, ο καλλιτέχνης —όλες έννοιες ιστορικά προσδιορισμένες— ποιου την ιστορία παρουσιάζουν; Πώς πραγματεύονται οι καλλιτέχνες τα ιστορικά γεγονότα, τις «σιωπές» της ιστορίας, το «ευαίσθητο», το επίμαχο και το τραυματικό ιστορικό παρελθόν; Πώς διασταυρώνεται η σύγχρονη τέχνη με τη μνήμη, το αρχείο, την προφορική ιστορία και την ιστορική έρευνα, και γιατί σύγχρονοι καλλιτέχνες λειτουργούν, συχνά, ως ερασιτέχνες ιστορικοί με στόχο εναλλακτικές αφηγήσεις του παρελθόντος; Το μάθημα διερευνά τους τρόπους με τους οποίους ιστορικά γεγονότα και ιστορικά αφηγήματα γίνονται θέμα, ερμηνεύονται και εξετάζονται κριτικά στην τέχνη του 20ού και του 21ου αιώνα, αλλά και πώς οι καλλιτεχνικές αναπαραστάσεις της ιστορίας και της μνήμης επηρεάζουν την αντίληψή μας για το ιστορικό παρελθόν. Εξετάζοντας ένα ευρύ φάσμα έργων από τη ζωγραφική και τη γλυπτική έως τα ψηφιακά μέσα και την περφόρμανς, παρακολουθούμε τις μετατοπίσεις από τη συμβατική ιστορική ζωγραφική στη λεγόμενη «ιστοριογραφική στροφή» στη σύγχρονη τέχνη.

Summary: What stories do artworks tell? The work of art, the museum, the monument, the exhibition, and the artist are all historically defined concepts. Whose story do they present? How do artists address historical events, the “silences” of history, and the “sensitive”, contested, and traumatic historical past in their work? How does contemporary art engage with memory, the archive, oral history, and historical research? Why do contemporary artists often assume the role of amateur historians, aiming to create alternative narratives of the past? In this seminar, we will analyze the ways in which historical events and narratives are represented, interpreted, and challenged in 20th and 21st century art. We will also consider how artistic representations of history and memory shape our understanding of the past. Examining

a wide range of artworks, from painting and sculpture to digital media and performance, we will explore the shifts from conventional history painting to the so-called “historiographic turn” in contemporary art.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

- Αδαμοπούλου, Αρετή, Τέχνη και ψυχροπολεμική διπλωματία. Διεθνείς εικαστικές εκθέσεις στην Αθήνα (1950-1967), University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2019.
- Αλεξάκη, Ευγενία, «Καλλιτεχνικές παρεμβάσεις, προφορικές ιστορίες και ιστορικά τεκμήρια: διασυνδέσεις σε εκθεσιακά-μνημονικά περιβάλλοντα για το δύσκολο παρελθόν», στο Ν. Αποστολόπουλος, Γ. Κόκκινος, Ζ. Παπανδρέου (επιμ.), Το ΜΟΓ ως αντικείμενο μελέτης: Ιστοριογραφία, Τραυματική Μνήμη, Δημόσια Ιστορία, Ιστορική Εκπαίδευση, Βερολίνο, Freie Universität Berlin-Refubium, 2023, έντυπη & ψηφιακή έκδοση, doi: <http://dx.doi.org/10.17169/refubium-39694>, σσ. 157-173.
- Altshuler, Bruce, Salon to Biennial. Exhibitions that Made Art History, v. I, Phaidon Press Limited, London/New York 2008.
- Altshuler, Bruce, Biennials and Beyond. Exhibitions that Made Art History, v. II, Phaidon Press Limited, London/New York 2013.
- Bennett, Jill, Empathic Vision: Affect, Trauma and Contemporary Art, Stanford, University Press, Stanford 2005.
- Bleichmar, Daniela/Schwartz R. Vanessa, “Visual History: The Past in Pictures”, *Representations*, 145 (1), 2019, σσ. 1-31, doi: <https://doi.org/10.1525/rep.2019.145.1.1>.
- Bourke, Joanna (επιμ.), War and Art: A Visual History of Modern Conflict, Reaktion Books, London 2017.
- Burke, Peter, Αυτοψία. Οι χρήσεις των εικόνων ως ιστορικών μαρτυριών, μτφρ. Ανδρέας Π. Ανδρέου, Μεταίχμιο, Αθήνα 2003.
- Chametzky, Peter, Objects as History in Twentieth-century German Art: Beckmann to Beuys, University of California Press, Berkley/London 2010.
- Δασκαλοθανάσης, Νίκος, Ο καλλιτέχνης ως ιστορικό υποκείμενο από τον 19ο στον 21ο αιώνα, Άγρα, Αθήνα 2004.
- Desai, Dipti/Hamlin, Jessica/Mattson, Rachel, History as Art, Art as History. Contemporary Art and Social Studies Education, Routledge, New York 2010.
- Didi-Huberman, Georges, *The Eye of History: When Images Take Positions*, MIT Press. Cambridge MA 2018.

- Enwezor, Okwui, *Archive Fever: Uses of the Document in Contemporary Art*, International Center of Photography/Steidl Publishers, New York/Göttingen 2008.
- Farr, Ian (επιμ.), *Memory. Documents of Contemporary Art*, Whitechapel Gallery/MIT Press, London/Cambridge MA 2012.
- Gibbons, Joan, *Contemporary Art and Memory. Images of Recollection and Remembrance*, I.B. Tauris, London/New York 2007.
- Godfrey Mark, "The Artist as Historian", *October*, 120, 2007, σσ. 140-172.
- Green, David/Seddon, Peter (επιμ.), *History Painting Reassessed: The Representation of History in Contemporary Art*, Manchester University Press, Manchester/New York 2000.
- Kernbauer, Eva, *Art, History, and Anachronic Interventions Since 1990*, Routledge, London/New York 2021.
- Κόκκινος, Γιώργος/Κιμουρτζής, Παναγιώτης/Καρασαρίνης, Μάρκος, *Ιστορία & Δικαιοσύνη*, Ασίνη, Αθήνα 2020.
- Lehrer, Erica/Milton, Cynthia E./Patterson, Monica Eileen (επιμ.), *Curating Difficult Knowledge. Violent Pasts in Public Places*, Palgrave Macmillan Houndmills, Basingstoke Hampshire/New York 2011.
- Roelstraete, Dieter, "The Way of the Shovel: On the Archeological Imaginary in Art", *e-flux journal*, 4, 2009, διαθέσιμο στο http://worker01.e-flux.com/pdf/article_888851.pdf.
- Roelstraete, Dieter, "After the Historiographic Turn: Current Findings", *e-flux journal*, 6, 2009, διαθέσιμο στο http://worker01.e-flux.com/pdf/article_60.pdf.
- Ruchel-Stockmans, Katarzyna, *Images Performing History: Photography and Representations of the Past in European Art after 1989*, Leuven University Press, Leuven 2015.
- Salber, Mark Phillips/Bear, Jordan (επιμ.), *What Was History Painting and What Is It Now?*, McGill-Queen's University Press, Montreal/Kingston/London/Chicago 2019.
- Salber, Mark Phillips, "History Painting Redistanced: From Benjamin West to David Wilkie", *Modern Intellectual History*, 11 (3), 2014, σσ. 611-29.
- Stok, Frank van der/Gierstberg, Frits/Bool, Filip (επιμ.), *Questioning History. Imagining the Past in Contemporary Art*, NAI Publishers, Rotterdam 2008.
- Τενεκεντζής, Αλέξανδρος, *Τα Μνημεία για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εικονομαχίες στην Ευρώπη του Ψυχρού Πολέμου (1945-1975)*, Αθήνα, Ασίνη 2020.

Τσιάρα, Συραγώ, Η επιμέλεια του βλέμματος. Σύγχρονη τέχνη και επιμελητική πρακτική, Νήσος, Αθήνα 2021.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ (σε συνεργασία με τον Επίκ. Καθηγητή Γ. Κούζα) /

DIMITRIS PAVLOPOULOS (in collaboration with Assistant Prof. G. Kouzas)

Χειμερινό εξάμηνο / Winter semester

Θέμα: Μεθοδολογία εκπόνησης εργασίας για τις αστικές και λαϊκές τέχνες στη σύγχρονη πόλη

Subject: Methodology on paper for urban and folk arts in the modern city

Περίληψη: Το μεταπτυχιακό αυτό μάθημα δεν έχει ως στόχο απλώς την περιγραφή των «καλών» τεχνών και των «λαϊκών» τεχνών, όπως αναπτύχθηκαν στα ελληνικά αστικά κέντρα τον 20ό αιώνα. Αντίθετα, έχει πολλαπλή στόχευση: καταρχάς, επιχειρεί να αναδείξει τη δυναμική παρουσία των τεχνών (δημιουργία, επιβίωση αλλά και πρόσληψη από το ευρύτερο κοινό) στον σύγχρονο αστικό χώρο που εξ ορισμού είναι χώρος ισχυρών διαδράσεων, ιδιαίτερα μετά από την άφιξη των προσφύγων το 1922 αλλά και με την μεταπολεμική υπερσυγκέντρωση πληθυσμού στα ελληνικά αστικά κέντρα. Σε δεύτερο επίπεδο, φιλοδοξεί να τονίσει τόσο τις μεταξύ τους ομοιότητες όσο και τις διαφοροποιήσεις ανάμεσα στην επώνυμη και τη συχνά «ανώνυμη» καλλιτεχνική δημιουργία. Επιπρόσθετα, επιχειρεί να ανιχνεύσει τη δυναμική-δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ επώνυμης και λαϊκής τέχνης κατά τον 20ό και πρώιμο 21ο αιώνα στην ελληνική πόλη. Ειδικότερα ως προς τις εικαστικές τέχνες θα μας απασχολήσουν τα παραδείγματα λαϊκών και λαϊκότερων καλλιτεχνών, με αναφορά στην τεχνοκριτική/τεχνοϊστορική πρόσληψή τους από την περίοδο του Μεσοπολέμου και εντεύθεν. Ως προς τις λαϊκές τέχνες, μείζονες και ελάχισσες, θα γίνει θεωρητική εισαγωγή στην έννοια της λαϊκής τέχνης (είδη, χαρακτηριστικά γνωρίσματα, αισθητική, χρηστικότητα, θεωρητική διαδρομή του όρου στην Ελλάδα) καθώς και στη θεωρία των αντικειμένων (κοινωνική ζωή και πολιτισμική βιογραφία των αντικειμένων). Στη συνέχεια θα αναλυθούν οι εξής περιπτώσεις:

A) Κεραμική: αναφορά στο πώς αναπτύχθηκε στην Κρήτη, στη Σίφνο και στην Αίγινα, στη Μεσσηνία, καθώς και στα Δαρδανέλλια (Τσανακ-Καλέ) της Μ. Ασίας και πώς μετεξελίχθηκε στον αστικό χώρο με αναφορά τόσο σε συγκεκριμένους λαϊκούς καλλιτέχνες (Μηνάς Αβραμίδης, Βασίλης Βαρδαξής κ.ά.) αλλά και σε «ανώνυμους» αγγειοπλάστες στο Μαρούσι και την Νέα Ιωνία, που είναι απόγονοι προσφύγων του 1922 και άλλων εσωτερικών μεταναστών.

B) Μεταλλοτεχνία-αργυροχρυσοχοΐα: συνοπτική αναφορά στα μεγάλα κέντρα αργυροχρυσοχοΐας, όπως ήταν τα Ιωάννινα και στους σύγχρονους μετασχηματισμούς

της σήμερα σε εργαστήρια κοσμημάτων στην πόλη.

Γ) Ξυλογλυπτική: αναφορά στους σκαλιστές και ταγιαδόρους από το Μέτσοβο, τον Τύρναβο και από άλλες περιοχές, που κυριάρχησαν όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο, αλλά ευρύτερα στον βαλκανικό, καθ' όλον τον 18ο και 19ο αιώνα. Ανάλυση των τάσεων ξυλογλυπτικής στην πόλη κυρίως με ανάλυση του διακοσμητικού ρόλου των ξυλόγλυπτων στα αθηναϊκά αρχοντικά σπίτια των αστών.

Δ) Λιθογλυπτική και μαρμαρογλυπτική: ιδιαίτερα θα αναλυθούν περιπτώσεις μαρμαρογλυπτών που άσκησαν την τέχνη τους σε νεκροταφεία, όπως ήταν οι αδελφοί Γιακουμής και Φραγκίσκος Μαλακατές από τα Υστέρνια της Τήνου που δημιούργησαν στο Α' Κοιμητήριο Αθηνών και αλλού, όπως και ανάλογες περιπτώσεις «ανώνυμων» τεχνιτών του μαρμάρου στα κοιμητήρια της Νίκαιας και του Αμαρουσίου.

Ε) Εμπορικά δίκτυα ειδών «επώνυμης» και «λαϊκής» τέχνης σήμερα στην πόλη: Μέσα από ήδη συγκεντρωμένο εθνογραφικό υλικό, με συνεντεύξεις από ρακοσυλλέκτες, αρχαιοπώλες, παλαιοπώλες και ιδιοκτήτες αιθουσών τέχνης θα αναδείξουμε τις διαδρομές των αντικειμένων τέχνης από την οικία στον δημόσιο χώρο ή στην αίθουσα τέχνης και τη νέα ζωή τους στη σύγχρονη πόλη.

Εκτός των θεωρητικών ζητημάτων, θα γίνουν και σεμινάρια εθνογραφικής έρευνας στον αστικό χώρο με αναφορά στα βασικά βήματα που πρέπει να ακολουθεί ο/η ερευνητής/τρια κατά την επιτόπια όσο και κατά την αρχειακή έρευνα. Επίσης, αναλυτικά θα παρουσιαστούν και τα μεθοδολογικά εργαλεία που ακολουθούνται κατά την έρευνα στο πεδίο (συμμετοχική παρατήρηση, ημι-δομημένα/ημι-κατευθυνόμενα ερωτηματολόγια, τεχνικές συνέντευξης, ομάδες εστίασης, έρευνα σε συγκεκριμένη κοινότητα, πολυτοπική εθνογραφία σε διάφορες περιοχές της πόλης, αρχειακή έρευνα, χρήση και κριτική αξιοποίηση/προσέγγιση των λογοτεχνικών πηγών κ.ά.).

Summary: Specific limited papers are assigned and prepared with topics directly relevant to the seminar. The papers are presented and commented.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

Αλβαλάτ, Α., *Η Τέχνη και η Τεχνική του Λόγου (Για να γράφουμε και να μιλάμε καλά)*, απόδοση Μ. Σταφυλάς, Αθήνα 21981.

Appadurai, A. (επιμ.), «Introduction: Commodities and the Politics of Value», *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*, Κέμπριτζ 1986, 3-63.

Baudrillard, J., *The System of Objects*, μτφρ. J. Benedict, Λονδίνο 21996.

- Γιαλούρη, Ε., *Υλικός πολιτισμός. Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων*, Αθήνα 2012.
- Εθνολογία* (περιοδικό της Ελληνικής Εταιρείας Εθνολογίας).
- Ζώρα, Π., «Συμβολική και σημειωτική προσέγγιση της Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης», *Λαογραφία* 36 (1990-92), 1-77.
- Kopytoff, I., «The Cultural Biography of Things: Commoditization as Process», A. Appadurai (επιμ.), *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*, Κέμπριτζ 1986, 64-91.
- Κορρέ-Ζωγράφου, Κ., *Τα κεραμικά του ελληνικού χώρου*, Αθήνα 1995.
- Κορρέ-Ζωγράφου, Κ. - Κούζας, Γ., *Η έρευνα και διδασκαλία του υλικού πολιτισμού των νεότερων χρόνων στα ελληνικά πανεπιστήμια*, Αθήνα 2010.
- Κούζας, Γ., «Οι κύκλοι των χαμένων αντικειμένων. Απόρριψη - διαλογή - επανάχρηση - επανουκειοποίηση», *Εθνολογία*, 16 (2013-2016), 103-144.
- Λαογραφία* (περιοδική έκδοση της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας).
- Κυριάκου Σ. Ν., *Συγγραφική Τέχνη. Εκθέσεις - Επιστημονικά Έργα - Διατριβαί - Ομιλίες - Δοκίμια. Η συνθετική εργασία κατά φάση: Κατανόηση του τίτλου του θέματος / Συγκέντρωση του υλικού / Ανάλυση - Ερμηνεία Ιδεών-Γεγονότων / Διάταξη της ύλης / Σύθεση του θέματος / Επιμέλεια της ύλης - Η Παρουσίαση*, Αθήνα 1973.
- Λουκάτος, Δ. Σ., *Εισαγωγή στην Ελληνική Λαογραφία*, Αθήνα 1985.
- Μερακλής, Μ. Γ., *Ελληνική Λαογραφία : Κοινωνική Συγκρότηση - Ήθη και Έθιμα - Λαϊκή Τέχνη*, Αθήνα 2011.
- Οικονόμου, Α. Ι., *Υλικός πολιτισμός: Θεωρία, μεθοδολογία, αξιοποίηση. Σύντομη επισκόπηση*, Αθήνα 2014.
- Παπαδόπουλος, Σ., «Υλικός Πολιτισμός», *Εθνολογία*, 3 (1993), 215-227.
- Παυλόπουλος, Δ., *Οδηγός Εκπόνησης Εργασίας. Από τη Θεωρία στην Εφαρμογή. Προπτυχιακή - Μεταπτυχιακή Εργασία / Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία / Διδακτορική Διατριβή. Συγγραφή - Παρουσίαση - Υποστήριξη*, Αθήνα 2017 (με εκτεταμένη σχετική βιβλιογραφία).
- Παυλόπουλος, Δ., *Από τον Ιερό Λόχο στον Κωνσταντίνο ΙΒ'. Νεότερα Αθηναϊκά Γλυπτά*, Αθήνα 2020.
- Σπυριδάκης, Γ. Κ., *Οδηγία προς συλλογήν λαογραφικής ύλης*, Αθήνα 1962 [ανάτυπο από την *Επετηρίδα του Λαογραφικού Αρχείου*, 13 & 14 (1960-1961)].
- Σταμέλος, Δ., *Νεοελληνική Λαϊκή Τέχνη. Πηγές, προσανατολισμοί και κατακτήσεις από τον ΙΣΤ' αιώνα ως την εποχή μας*, Αθήνα 31993.

Φλωράκης, Α., «Η εθνογραφική τεχνολογία. Όψεις θεωρίας και εφαρμογές»,
Εθνολογία, 6-7 (1998-99), 31-59.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΑΛΕΞΑΚΗ / EVGENIA ALEXAKI

Εαρινό εξάμηνο/ Spring semester

Θέμα: Τέχνη και Ιστορία: Αναπαραστάσεις της ιστορίας στην τέχνη του 20ού και του 21ου αιώνα II

Subject: Art and History: Representations of History in 20th and 21st Century Art II

Περίληψη: Τι ιστορίες αφηγούνται τα έργα τέχνης; Το έργο τέχνης, το μουσείο, το μνημείο, η έκθεση, ο καλλιτέχνης —όλες έννοιες ιστορικά προσδιορισμένες— ποιου την ιστορία παρουσιάζουν; Πώς πραγματεύονται οι καλλιτέχνες τα ιστορικά γεγονότα, τις «σιωπές» της ιστορίας, το «ευαίσθητο», το επίμαχο και το τραυματικό ιστορικό παρελθόν; Πώς διασταυρώνεται η σύγχρονη τέχνη με τη μνήμη, το αρχείο, την προφορική ιστορία και την ιστορική έρευνα, και γιατί σύγχρονοι καλλιτέχνες λειτουργούν, συχνά, ως ερασιτέχνες ιστορικοί με στόχο εναλλακτικές αφηγήσεις του παρελθόντος; Το μάθημα διερευνά τους τρόπους με τους οποίους ιστορικά γεγονότα και ιστορικά αφηγήματα γίνονται θέμα, ερμηνεύονται και εξετάζονται κριτικά στην τέχνη του 20ού και του 21ου αιώνα, αλλά και πώς οι καλλιτεχνικές αναπαραστάσεις της ιστορίας και της μνήμης επηρεάζουν την αντίληψή μας για το ιστορικό παρελθόν. Εξετάζοντας ένα ευρύ φάσμα έργων από τη ζωγραφική και τη γλυπτική έως τα ψηφιακά μέσα και την περφόρμανς, παρακολουθούμε τις μετατοπίσεις από τη συμβατική ιστορική ζωγραφική στη λεγόμενη «ιστοριογραφική στροφή» στη σύγχρονη τέχνη.

Summary: What stories do artworks tell? The work of art, the museum, the monument, the exhibition, and the artist are all historically defined concepts. Whose story do they present? How do artists address historical events, the “silences” of history, and the “sensitive”, contested, and traumatic historical past in their work? How does contemporary art engage with memory, the archive, oral history, and historical research? Why do contemporary artists often assume the role of amateur historians, aiming to create alternative narratives of the past? In this seminar, we will analyze the ways in which historical events and narratives are represented, interpreted, and challenged in 20th and 21st century art. We will also consider how artistic representations of history and memory shape our understanding of the past. Examining a wide range of artworks, from painting and sculpture to digital media and performance, we will explore the shifts from conventional history painting to the so-

called “historiographic turn” in contemporary art.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

- Αδαμοπούλου, Αρετή, Τέχνη και ψυχροπολεμική διπλωματία. Διεθνείς εικαστικές εκθέσεις στην Αθήνα (1950-1967), University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2019.
- Αλεξάκη, Ευγενία, «Καλλιτεχνικές παρεμβάσεις, προφορικές ιστορίες και ιστορικά τεκμήρια: διασυνδέσεις σε εκθεσιακά-μνημονικά περιβάλλοντα για το δύσκολο παρελθόν», στο Ν. Αποστολόπουλος, Γ. Κόκκινος, Ζ. Παπανδρέου (επιμ.), Το MOG ως αντικείμενο μελέτης: Ιστοριογραφία, Τραυματική Μνήμη, Δημόσια Ιστορία, Ιστορική Εκπαίδευση, Βερολίνο, Freie Universität Berlin-Refubium, 2023, έντυπη & ψηφιακή έκδοση, doi: <http://dx.doi.org/10.17169/refubium-39694>, σσ. 157-173.
- Altshuler, Bruce, Salon to Biennial. Exhibitions that Made Art History, v. I, Phaidon Press Limited, London/New York 2008.
- Altshuler, Bruce, Biennials and Beyond. Exhibitions that Made Art History, v. II, Phaidon Press Limited, London/New York 2013.
- Bennett, Jill, Empathic Vision: Affect, Trauma and Contemporary Art, Stanford, University Press, Stanford 2005.
- Bleichmar, Daniela/Schwartz R. Vanessa, “Visual History: The Past in Pictures”, *Representations*, 145 (1), 2019, σσ. 1-31, doi: <https://doi.org/10.1525/rep.2019.145.1.1>.
- Bourke, Joanna (επιμ.), War and Art: A Visual History of Modern Conflict, Reaction Books, London 2017.
- Burke, Peter, Αυτοψία. Οι χρήσεις των εικόνων ως ιστορικών μαρτυριών, μτφρ. Ανδρέας Π. Ανδρέου, Μεταίχμιο, Αθήνα 2003.
- Chametzky, Peter, Objects as History in Twentieth-century German Art: Beckmann to Beuys, University of California Press, Berkley/London 2010.
- Δασκαλοθανάσης, Νίκος, Ο καλλιτέχνης ως ιστορικό υποκείμενο από τον 19ο στον 21ο αιώνα, Άγρα, Αθήνα 2004.
- Desai, Dipti/Hamlin, Jessica/Mattson, Rachel, History as Art, Art as History. Contemporary Art and Social Studies Education, Routledge, New York 2010.
- Didi-Huberman, Georges, *The Eye of History: When Images Take Positions*, MIT Press. Cambridge MA 2018.
- Enwezor, Okwui, Archive Fever: Uses of the Document in Contemporary Art, International Center of Photography/Steidl Publishers, New York/Göttingen

2008.

- Farr, Ian (επιμ.), *Memory. Documents of Contemporary Art*, Whitechapel Gallery/MIT Press, London/Cambridge MA 2012.
- Gibbons, Joan, *Contemporary Art and Memory. Images of Recollection and Remembrance*, I.B. Tauris, London/New York 2007.
- Godfrey Mark, "The Artist as Historian", *October*, 120, 2007, σσ. 140-172.
- Green, David/Seddon, Peter (επιμ.), *History Painting Reassessed: The Representation of History in Contemporary Art*, Manchester University Press, Manchester/New York 2000.
- Kernbauer, Eva, *Art, History, and Anachronic Interventions Since 1990*, Routledge, London/New York 2021.
- Κόκκινος, Γιώργος/Κιμουρτζής, Παναγιώτης/Καρασαρίνης, Μάρκος, *Ιστορία & Δικαιοσύνη*, Ασίνη, Αθήνα 2020.
- Lehrer, Erica/Milton, Cynthia E./Patterson, Monica Eileen (επιμ.), *Curating Difficult Knowledge. Violent Pasts in Public Places*, Palgrave Macmillan Houndmills, Basingstoke Hampshire/New York 2011.
- Roelstraete, Dieter, "The Way of the Shovel: On the Archeological Imaginary in Art", *e-flux journal*, 4, 2009, διαθέσιμο στο http://worker01.e-flux.com/pdf/article_888851.pdf.
- Roelstraete, Dieter, "After the Historiographic Turn: Current Findings", *e-flux journal*, 6, 2009, διαθέσιμο στο http://worker01.e-flux.com/pdf/article_60.pdf.
- Ruchel-Stockmans, Katarzyna, *Images Performing History: Photography and Representations of the Past in European Art after 1989*, Leuven University Press, Leuven 2015.
- Salber, Mark Phillips/Bear, Jordan (επιμ.), *What Was History Painting and What Is It Now?*, McGill-Queen's University Press, Montreal/Kingston/London/Chicago 2019.
- Salber, Mark Phillips, "History Painting Redistanced: From Benjamin West to David Wilkie", *Modern Intellectual History*, 11 (3), 2014, σσ. 611-29.
- Stok, Frank van der/Gierstberg, Frits/Bool, Filip (επιμ.), *Questioning History. Imagining the Past in Contemporary Art*, NAI Publishers, Rotterdam 2008.
- Τενεκεντζής, Αλέξανδρος, *Τα Μνημεία για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εικονομαχίες στην Ευρώπη του Ψυχρού Πολέμου (1945-1975)*, Αθήνα, Ασίνη 2020.
- Τσιάρρα, Συραγώ, *Η επιμέλεια του βλέμματος. Σύγχρονη τέχνη και επιμελητική πρακτική*, Νήσος, Αθήνα 2021.

ΙΑΝΘΗ ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ / ΙΑΝΤΗ ASSIMAKOPOYLOU

Εαρινό εξάμηνο/ Spring semester

Θέμα: Μιλάνο: ο κόσμος του Leonardo da Vinci

Subject: Milan and the world of Leonardo da Vinci

Περίληψη: Στο σεμινάριο θα εξεταστούν το πολιτιστικό περιβάλλον στην αυλή του Ludovico Sforza (1452-1508) και οι λόγοι για τους οποίους ο Leonardo da Vinci αποφάσισε να εγκατασταθεί στο Μιλάνο, πόλη που φημιζόταν ως κέντρο παραγωγής πολεμικού οπλισμού. Εξετάζονται η καλλιτεχνική παραγωγή του Leonardo κατά την πρώτη και δεύτερη περίοδο παραμονής του στην πόλη (1482-99 και 1508-13), οι πολιτικές εξελίξεις που συντελούνται στο τέλος του 15ου αιώνα καθώς και οι επιπτώσεις των ξένων εισβολών που έθεσαν τέλος σε μια εποχή σχετικής σταθερότητας και ειρήνης στην ιταλική χερσόνησο. Αναλύονται οι σημαντικότερες παραγγελίες που δέχθηκε και οι σχέσεις του καλλιτέχνη με εξέχοντες παραγγελιοδότες.

Summary: Leonardo da Vinci (1452-1519) decided to settle in Milan, a city famous for being a center for weapon production. The seminar will examine the cultural environment in the court of Ludovico Sforza (1452-1508), Leonardo's artistic production during the first and second periods of his stay in the city (1482-99 and 1508-13) as well as the political developments that took place at the end of the 15th century and the impact of the French invasions that ended a period of stability and peace in the Italian peninsula. The important commissions he received and his relation with prominent patrons are furthermore analyzed.

Ενδεικτική βιβλιογραφία / Selected bibliography

Bambach Carmen, *Leonardo da Vinci Rediscovered*, 4 τόμοι, New Haven / Λονδίνο 2019.

Delieuvin Vincent – Frank Louis (επιμ.), *Léonard de Vinci*, κατ. Έκθεσης (Musée du Louvre), Παρίσι 2019.

Farago Claire J., *Leonardo da Vinci's Paragone. A Critical Interpretation with a New Edition of the Text in the Codex Urbinas*, Leiden 1992.

Kemp Martin, *Leonardo da Vinci. The Marvellous Works of Nature and Man*, Cambridge (MA) 1981.

Marani Pietro C., *Leonardo da Vinci. The Complete Paintings*, Νέα Υόρκη 2001.

Radke Gary M. (επιμ.), *Leonardo da Vinci and the Art of Sculpture*, New Haven 2009.

Rosenberg Charles M., *The Court Cities of Northern Italy. Milan, Parma, Piacenza, Mantua, Ferrara, Bologna, Urbino, Pesaro, and Rimini*, Cambridge; Νέα Υόρκη 2010.

Rubin Patricia, "Understanding Renaissance Portraiture", στο Christiansen Keith – Weppelmann Stefan (επιμ.), *The Renaissance Portrait. From Donatello to Bellini*, Νέα Υόρκη 2011, σ. 2-25.

Steinberg Leo, *Leonardo's Incessant Last Supper*, Νέα Υόρκη 2001.

Syson Luke – Keith Larry, *Leonardo da Vinci. Painter at the Court of Milan*, κατ. έκθεσης (National Gallery), Λονδίνο 2011.